

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava

Maarja Kullama

LASTEAIADÕPETAJATE JA LASTEVANEMATE HINNANGUD OMAVAHELISELE
KOOSTÖÖLE SAARE MAAKONNA NÄITEL

bakalaureusetöö

Juhendaja: Merle Taimalu

Läbiv pealkiri: koostöö lasteaiaõpetajate ja vanemate vahel

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: Merle Taimalu (PhD)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees: Irja Vaas

.....

(allkiri ja kuupäev)

Tartu 2015

LASTEAIADÕPETAJATE JA LASTEVANEMATE HINNANGUD OMAVAHELISELE
KOOSTÖÖLE SAARE MAAKONNA NÄITEL

Resüme

Kodu ja lasteaed on väikelast kõige enam mõjutavad keskkonnad (Bronfenbrenner, 1994). Selleks, et lapsel oleks lasteaias hea käia ning lapse arenguks oleks loodud võimalikult head tingimused, tuleb lasteaiaõpetajatel teha koostööd lastevanematega (Õun, 2004). Nii saavad lasteaiaõpetajad teada vajaliku informatsiooni lapse kohta (Serpell & Mashburn, 2011) ja lastevanemad on kursis lasteaias toimuvaga ning suhtlevad meelsasti õpetajatega. Järjepideval koostööl on palju mitmesuguseid positiivseid mõjusid nii lapsele, vanematele kui ka õpetajatele.

Töö eesmärgiks oli välja selgitada, kuidas hindavad lasteaiaõpetajad ja lastevanemad omavahelist koostööd ja millised on erinevused nende hinnangutes ning mis soodustab ja mis takistab omavahelist koostööd nii lasteaiaõpetajate kui ka lastevanemate hinnangul. Töö eesmärgi saavutamiseks koostati ankeedid lasteaiaõpetajatele ja lastevanematele. Uurimuses osales kokku 83 lasteaiaõpetajat ja 78 lapsevanemat.

Küsitlusest selgus, et nii lastevanemad kui ka lasteaiaõpetajad hindasid omavahelist koostööd üldiselt heaks ning mõlemate arvates oli omavaheline koostöö väga vajalik. Lasteaiaõpetajate poolt märgitud kasutatud suhtlusmeetodid ei erinenud oluliselt nendest, mida lastevanemad olid endale sobivaks märkinud. Koostööd takistavate teguritena märkisid õpetajad kõige enam vanematepoolset huvipuudust, lastevanemad aga mõlemapoolset ajapuudust. Koostööd soodustavate teguritena märkisid õpetajad kõige enam aktiivse, avatud vanema ja lastevanemad õpetaja positiivsed isiksuseomadused.

Märksõnad: koostöö, suhtlemine, lapsevanema-õpetaja suhe

EVALUATIONS OF KINDERGARTEN TEACHERS' AND PARENTS' ON THEIR
INTERPERSONAL COOPERATION USING THE EXAMPLES OF KINDERGARTENS IN
SAARE COUNTY

Abstract

Home and kindergarten are the two most influential environments for a child (Bronfenbrenner, 1994). Kindergarten teachers have to cooperate with parents, in order to guarantee that the best possible environment for the development of a child would be provided and the child would enjoy going to the kindergarten (Õun, 2004). Collaborating with parents teachers receive the information they need about a child (Serpell & Mashburn, 2011)

and parents are well aware what is going on in the kindergarten and also interact willingly with teachers. Parent-teacher partnership has many various positive outcomes for the child, the parents and also for the teachers.

The aim of the thesis was to find out how kindergarten teachers and parents assess their cooperation and how do their assessments differ. Also, what are the causes in the opinion of kindergarten teachers and parents that enhance and prevent their cooperation and how do their opinions differ from one another. Questionnaires were compiled for kindergarten teachers and for parents to achieve the goal. 83 kindergarten teachers and 78 parents answered to the questionnaires.

The results of the questionnaires show that parents and kindergarten teachers both assess their cooperation in general as good and both of them feel that cooperation between them is very important. The interaction methods that kindergarten teachers had marked they use did not differ substantially from those that the parents had marked as most suitable for them. Most common factors preventing communication were parents' lack of interest for teachers, and overall lack of time of both parties for parents. Most common factors enhancing communication were active and open parent for teachers and positive personality of the teacher for parents.

Keywords: collaboration, interaction, parent-teacher relationship

Sisukord

Resümee	2
Abstract	2
Sissejuhatus	5
Lasteasutuse ja kodu koostöö – olemus, erinevad käsitlused ja liigitused.....	7
Lasteaiaõpetajate ja lastevanemate koostöö vajalikkus erinevatele osapooltele.....	10
Lasteaiaõpetajate ja lastevanemate vahelist koostööd takistavad tegurid	12
Lasteaiaõpetajate ja lastevanemate vahelist koostööd soodustavad tegurid	15
Käesoleva uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused	17
Metoodika.....	18
Valim	18
Mõõtevahend	20
Protseduur.....	21
Andmetöötluse põhimõtted ja kasutatavad meetodid.....	22
Tulemused	22
Arutelu.....	28
Tänuõnad	33
Autorsuse kinnitus.....	33
Kasutatud kirjandus.....	34
Lisad	39

Sissejuhatus

Lapse esmased õpetajad on tema vanemad või inimesed, kes tema eest hoolitsevad, lasteaed aga esimene väljaspool kodu elukogemuse pakkuja. Lasteaial ja kodul on lapse arengus küll oma kindlad rollid, kuid üks on kindel: need mõlemad mõjutavad peale lapse ka üksteist. Bronfenbrenneri (1994) bioökoloogilise mudeli järgi kuuluvad lasteaed ja lastevanemad mikrosüsteemi ning nende vahelised suhted lapse lähedasse ümbrusse, mesosüsteemi. Lapse mikrosüsteemi moodustavad teda ümbritsevad lähedased inimesed – perekond –, naabruskond ja lasteaed/kool. Mesosüsteem kujutab endast vastastikusel toimes olevaid mikrosüsteemi komponente. Ehkki mikrosüsteem on küll lapsele kõige suuremat mõju avaldav süsteem (Laane, Nugin, Tuisk & Veisson, 2001), omab suurt mõju ka mesosüsteem. Seetõttu on oluline, et lasteaia ja lastevanemate vahel oleks partnerlussuhe. Et lasteaed oleks lapse arengut parimal viisil toetav ning hinnatud lasteasutus, peab ta tegema järjepidevat koostööd huvigruppidega (Õun, 2004) ja perekond on kindlasti üks olulisemaid nendest. Lastele sobilikke, perelaadseid lasteasutusi on Epsteini (1995) sõnutsi võimalik luua just olles partnerlussuhtes lastevanematega.

Nii lasteaia- kui ka perekonnaelu on pidevalt muutumises. Viimased kümnendid on tekitanud peredele uusi probleeme, millega eelnevad põlvkonnad kokku puutunud ei ole. Pered on väiksemad, üksikvanematega peresid palju, pereliikmed saavad vähe aega koos veeta, laste suhtes ollakse kaitsvamad kui varem (Yuen, 2011). Lasteaiaõpetajate arvates on vanemad muutunud ebakindlamaks ja vajavad lapsevanema rollis toimetulekuks rohkem toetust kui varasematel aegadel (Sandberg & Vuorinen, 2008). Võrreldes teiste riikide lasteaiaõpetajatega, on Eesti lasteaiaõpetajad hinnanud lapsevanemate vanemlikke oskusi kesisemaks (Hujala, Turja, Gaspar, Veisson & Waniganayake, 2009). Muutunud on elu ka lasteaias: vanemad on oodatud osalema lasteasutuse töös hariduslike partneritena (Seitsinger, Felner, Brand & Burns, 2008); lasteasutus peab olema rohkem perele orienteeritud (Yuen, 2011) ja kasutusele on võetud uusi internetipõhiseid koostöö- ja suhtlemisviise (Hongzhu, 2013).

Õpetaja koostööd lastevanemaga on tunnustatud juba 1960-ndatest aastatest, mil ilmusid uurimuste tulemused, et vanemate seotus lapse hariduse omandamisega on tema arengule kasulik (Hoover-Dempsey, Bassler & Brissie, 1987). Rootsis on lastevanemaid juba pool sajandit kaasatud koolieelse lasteasutuse töö korraldamisse ning praegusel ajal on Rootsis koostöö lastevanematega seaduslikult määratletud (Vuorinen, Sandberg, Sheridan & Williams, 2013). Hetkel Eestis kehtivas „Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas“ (2008) on kirjas, et lasteaial tuleb teha lastevanematega koostööd. Välja on toodud koostöö tegemise alused,

õpetaja ja lastevanemate õigused ning kohustused. Lasteaia ja lastevanemate koostöö seadusega sätestamine on hea, sest see annab õiguse nõuda õpetajatelt läbipaistvat rühma töökorraldust ning arvestama neid vanemate ettepanekutega.

Koostööd lasteaiaõpetajate ja lastevanemate vahel on Eestis küll varasemalt uuritud – järgnevalt käsitletaksegi neid uurimusi –, kuid see ei tähenda, et antud teema oleks end ammendanud. Tartu Ülikoolis on koolieelse lasteasutuse ja kodu koostööst kaitstud üheksa bakalaureusetööd ja kaks magistritööd ning igapähele neist on oma lähenemine teemale. Koostööd on uuritud nii vanemate (Kangur, 2007; Niinemägi, 2008; Nordström, 2011; Riisenberg, 2009), õpetajate (Roop, 2007; Sammel, 2010) kui ka mõlema osapoolle (Rohtmets, 2007) kogemustest ja ootustest lähtuvalt. Uuritud on lastevanemate ja õpetajate rolli laste kohanemisel lasteaiaiga (Pärnoja, 2011) ning õpetajate ja lastevanemate koostööd lapse üleminekul lasteaiast kooli (Kruusimägi, 2008). Üks magistritöö (Uggur, 2011) keskendus direktori rolli uurimisele koostöökolmnurgas direktor-lapsevanem-õpetaja. Teine (Rajamets, 2014) uuris vanemate hinnanguid osalusele lapse hariduses ning koostöö tegemist haridusasutustega. Lisaks sellele kaitses Silvi Suur 2014. aastal Tallinna Ülikoolis doktoritöö pealkirjaga „Õpetajate, direktorite ja lastevanemate hinnangud koostööle koolieelses lasteasutuses“. Uuringu tulemuste põhjal järeldas ta, et lastevanemad on kriitilisemad kui direktorid ja õpetajad koostöökvaliteedi osas (Suur, 2014).

Käesoleva bakalaureusetöö käivitavaks asjaoluks oli autori huvi selle vastu, kui vajalik ja kasulik on tegelikult järjepidev koostöö kõigile osapooltele (laps, lapsevanemad, lasteaiaõpetajad), miks koostöö lastevanemate ja lasteaiaõpetajate vahel sageli ei suju ning miks on selle probleemi lahendamine lasteaiaõpetajate jaoks keeruline.

Käesolevas töös kasutatakse mõisteid *lasteaiaõpetajate ja lastevanemate koostöö* ja *lasteaiaõpetajate ja lastevanemate partnerlus*. Cowani, Swearer Napolitano ja Sheridan (2004) järgi on kodu ja lasteasutuse vaheline koostöö vastastikune dünaamiline protsess, mille käigus osapooled lepivad kokku, kuidas nad jõuavad mingi konkreetse lõpptulemuseni. Koostöö on pigem lühiajaline, kindla eesmärgiga seotud protsess. Partnerlus on aga pikaajaline suhe kodu ja lasteasutuse vahel, kusjuures mõlemad osapooled on suhtes võrdsed, kumbki ei ole teisest ülem. Partnerlussuhe ei teki ühe suhtlemiskorra käigus, vaid see luuakse mitmete suhtlemiskordade käigus. Osapooled jagavad teineteisega informatsiooni ja õpivad teineteiselt. Ka partnerluse korral seatakse eesmärgid, kuid need on pigem pikaajalisemad ja üldisemad. Partnerluse kvaliteet sõltub suuresti lastevanemate ja õpetajate vahelisest suhtlemisest. Selleteemalist kirjandust lugedes ilmneb siiski, et esineb olukordi, kus partnerlust iseloomustavat olukorda nimetatakse ka koostöö tegemiseks. Käesolevas tööski

kasutatakse *partnerluse* sünonüümina *järjepidevat koostööd*.

Mõisteid *lasteaed* ja *lasteasutus* kasutatakse käesolevas töös sünonüümidena. Samuti on kasutatud töös lisaks uurimustele kodu ja lasteaia koostöö kohta ka uurimusi kodu ja kooli koostöö kohta, eeldades, et nende tulemused laienevad ka lasteaiaiga tehtavale koostööle. Selline otsus tehti lähtudes varasemate uurimuste (Epstein, 1986; Rimm-Kaufman & Pianta, 2005; Sandberg & Vuorinen, 2008) tulemustest, mis näitasid, et mida noorem on laps, seda enam soovivad vanemad lasteasutusega suhelda ja koostööd teha. Samuti võeti eeskujuks seminaritöös kasutatud varasemaid uurimusi: paljudes neis oli samuti kasutatud kodu ja kooli koostööd käsitlevaid teadustöid. Töö koostamisel võeti arvesse ka seda, et erinevates maades on erinev haridussüsteem, mille tõttu ühes ja samas vanuses lapsed võivad käia ühes riigis lasteaias, teises aga juba koolis.

Lasteasutuse ja kodu koostöö – olemus, erinevad käsithused ja liigitused

Mitmed autorid (Huntsinger & Jose, 2009; Kikas, Peets & Niilo, 2011; Koçyiğit, Çağdas, Orcan & Ünüvar, 2009; Seitsinger et al., 2008) on leidnud, et lasteaia ja vanemate koostööd kui mõistet on keeruline üheselt defineerida, esineb mitmeid üksteisest veidi erinevaid mõisteseletusi. Paljudes neist on välja toodud ühe kindla selgituse asemel erinevate autorite pakutud sõnastused koostöö mõistele. Huntsinger ja Jose (2009) kirjutavad, et lapsevanema-õpetaja koostöö definitsioon oleneb suurel määral sellest, millisest kultuuriruumist nad pärit on. Järgnevalt kirjeldataksegi, toetudes erinevatele autoritele, mida kujutab endast lasteaia ja lastevanemate vaheline järjepidev koostöö.

See, et lastevanemad suhtlevad lasteasutusega ei tähenda veel seda, et nad teevad selle ja õpetajatega koostööd. Lapsevanemad on kaasatud lapse hariduse omandamisse, mitte ei tee õpetajatega koostööd, kui puudub vanemate aktiivne panus (Westergård & Galloway, 2010). See tähendab, et vanemad käivad näiteks lasteaias toimuvatel üritustel ja lastevanemate koosolekutel, kuid puudub nende poolne algatus ja panus.

Koostööst lasteaia ja lastevanemate vahel saab rääkida siis, kui nad teevad midagi ühiselt (Tiko & Almann, 2006). See tähendab, et mõlemad osapooled panustavad millessegi koos, mitte nii, et õpetaja näiteks ütleb lastevanematele, mida teha on vaja ja vanemad täidavad õpetaja soovid. Lasteaia ja kodu koostöö tähendab, et mõlemad osapooled näevad endid peamiste vastutajatena lapse arengu eest ning ühiselt tegutsetakse lapse füüsilise, vaimse (Hongzhu, 2013) ja sotsiaalse arengu nimel. Kodu ja lasteasutuse vahelist suhtlust nimetatakse tihti vanemate kaasamiseks, kuid enamasti on tegemist siiski vaid vanemate informeerimisega (Epstein, 1986).

Koostöö lastevanemate ja koolieelse lasteasutuse vahel ei teki iseenesest. Esimese sammuna eeldab see ennekõike lasteaia poolt korralikult läbi mõeldud ja kavandatud enda tutvustamist ja perega tuttavaks saamist. Olulised on samuti kannatlikkus, pühendumus ja lasteasutuse personali teadlikkus erinevatest võtetest ja viisidest, kuidas vanematega häid suhteid luua, ning ka nende teadmiste kasutamine (Guerra & Luciano, 2010; Tiko & Almann, 2006). Seejärel on tähtis, et lasteaia ja lastevanemate vahel toimuks järjepidev efektiivne suhtlemine. Selleks tuleb Ozcinari ja Ekizoglu (2013) sõnul õpetajatel välja näidata positiivseid hoiakuid lastevanemate suhtes, hoolimata nende vanuselistest, soolistest, rassilistest või muudest iseärasustest.

Lastevanemate ja õpetajate vahelisel suhtlemisel on tähtis usalduse olemasolu, et saaks arendada ja hoida häid suhteid lasteasutuse ja kodu vahel (Kikas et al., 2011). Barnard (2004) leidis, et lastevanemad osalevad meelsamini lasteaia töö korraldamisel, kui õpetajatel on õnnestunud luua sobilik õhkkond: vanemad peavad tundma, et nad on oodatud ja osa lasteaiaist. Samas tuleb osata taktitundeliselt ka piiri pidada vanemate osaluse soovimisega, sest selle pidev soovimine ja nõudmine võib omada aga vastupidist efekti oodatule, tõrjudes lastevanemaid lasteasutusega koostööd tegemast veelgi eemale.

Rimm-Kaufmani & Pianta (2005) järgi on lasteasutuse ja kodu vaheline efektiivne kommunikatsioon sage ja kahesuunaline, sisaldab endas ühist eesmärki ja probleemide lahendamist. Hea lapsevanema-õpetaja suhe aitab kaasa lastevanemate suuremale seotusele lasteasutuse tööga (Serpell & Mashburn, 2011). Lastevanemad ja õpetajad soovivad teineteisega koostööd teha erinevatel põhjustel. Vanemate jaoks on oluline motivaator õpetajaga koostöö tegemiseks õpetaja-lapse suhe, õpetajate jaoks lapse heaolu rühmas (Kalin & Šteh, 2010). Sandberg ja Vuorinen (2008) leidsid oma uurimuses, et peamiselt keerleb lasteaiaõpetajate ja vanemate koostöö lapse ümber. Mida noorem on laps, seda enam soovivad lastevanemad õpetajaga suhelda ja koostööd teha (Epstein, 1986; Rimm-Kaufman & Pianta, 2005; Sandberg & Vuorinen, 2008).

Koostööd lastevanemate ja lasteasutuse vahel on liigitatud mitmeti. Üks tuntumaid vanemate seotuse teooriatest on Epsteini (1995) kuuest seotuse tüübist koosnev mudel. Need on

- kasvatamine – vanemate toetamine, nõustamine;
- suhtlemine – erinevate suhtlemisviiside olemasolu;
- vabatahtlikuks olemine – vanemate pakutava abi organiseerimine;
- kodus õppimine – vanematele informatsiooni ja ideede pakkumine, kuidas last kodus

aidata ning arendada;

- otsuste tegemine – vanemate kaasamine lasteasutuse otsuste tegemisse;
- kogukonnaga koostöö tegemine – erinevate allikate leidmine kogukonnast ja nende kasutamine.

Nordahl (2007, viidatud Bæck, 2010 j) on liigitanud koostööd hoopis teistmoodi. Tema jagab koostöö esinduslikuks, otseseks ja kontaktivabaks koostööks. Esindusliku koostööga on tegemist siis, kui üks või mõni vanem esindab ülejäänud vanemaid, nagu näiteks hoolekogus meie mõistes. Otsese koostöö tegemine toimub lastevanemate koosolekute ja individuaalsete, privaatsete õpetaja-lapsevanema vestluste käigus. Kontaktivaba koostöö leiab aset igapäevaselt, sinna alla kuuluvad igapäevased vestlused, õpetajate antavad nõuanded ja igasugune tugi lapsevanemale.

Vastandatakse kahte koostöövormi: õpetamist ja partnerlust. Kui koostöös on valdav õpetamine, siis see tähendab uskumust, et õpetaja „teab paremini“ ja õpetaja on eksperdi rollis. Sel juhul võib õpetaja suhtuda lapsevanematesse kriitiliselt ning tuua enam esile nende vigu, ükskõiksust lapse suhtes ning liigseid nõudmisi õpetajatelt või lasteaialt. Kui koostöös domineerib aga partnerlus, suhtleb lasteaiaõpetaja lapsevanemaga kui võrdse partneriga, kumbki ei ole ainuexpert (Almann, 2009). Partnerlussuhte iseloomustamiseks on Virovere, Alas ning Liigand (2005) ja Almann (2009) välja toonud mitmeid tunnuseid. Virovere et al. (2005) kirjutavad, et suhtlusosapooled – lasteaiaõpetaja ja lapsevanem – on võrdsed, kumbki pole teisest tähtsam. Teineteist austatakse ja arvestatakse teise osapoole arvamuste ja hinnangutega neid kritiseerimata. Enda suhtlemispartneri paremaks mõistmiseks suudetakse panna end tema olukorda. Suhtluspartnerit kuulatakse keskendunult, kasutades ka aktiivse kuulamise meetodeid, ja teineteise suhtes ollakse tähelepanelikud. Suhtlemise käigus ollakse valmis muutma ka enda arvamust. Pingutuste ja edukate soorituste eest kiidetakse teineteist.

Koostöö tegemisel tuleb kasutada erinevaid vorme. Lisaks õpetaja ja lapsevanema vahel toimuvale suhtlemisele, aidatakse kaasa ka lapsevanemate omavahelise suhtlemise tekkele ja esinemisele. Õpetajad suhtuvad tõsiselt lapsevanemate pädevusse ja vastutusse. Probleemide lahendamisel pakutakse teineteisele toetust ja abi. Suhtluse käigus vahetatakse teineteisega vastastikku mõtteid ja ideid ning tegutsetakse ka selle nimel, et lapsevanemad tunneksid end lasteaias hästi, et nad on sinna oodatud (Almann, 2009). Niisiis kirjeldab Virovere et al. (2005) üldiselt partnerlussuhet ja Almann (2009) toob välja just lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate vahelisele partnerlussuhtele iseloomuliku.

Partnerlus võimaldab kodul ja lasteaial luua tingimused, kus lapse jaoks kavandatud eesmärgid ja osapoolte ühine lähtekoht annavad soovitud tulemusi (Tiko & Almann, 2006).

Almann (2009) rõhutab, et kõige olulisem asi koostöös on omavaheline suhtlemine. Ilma selleta koostööd teha ei saa. Seetõttu ongi suhtlemisviisid tihedalt seotud koostööga. Nende kasutamine on eelnevaks sammuks koostöö tekkele.

Rimm-Kaufman ja Pianta (2005) jagavad lasteaiaõpetajate ja lastevanemate vahelise suhtluse põhiliseks ja juhuslikuks. Põhilised suhtlusviisid on individuaalsed vestlused vanematega, lühikesed vestlused laste toomisel ja viimisel, teated lasteaiast koju või vastupidi, telefonivestlused, lasteaias toimuvad ühisüritused. Juhuslikud suhtlusviisid on infolehed ja teated, mis on suunatud kogu rühmale, mitte ühele konkreetsele lapsele.

Rimm-Kaufmani ja Pianta (2005) liigitusest lähtuvalt on põhilised suhtlusviisid veel pereõhtud, ekskursioonid, lasteaia tutvustamine vanematele, lastevanemate nõustamine ja ühine probleemide lahendamine (Guerra & Luciano, 2010; Veisson, 2005), arenguestlused (Tiko & Almann, 2006), kodukülastused (Epstein, 1986) ja elektrooniline arengumapp (Hongzhu, 2013). Juhuslikud suhtlemisviisid on veel teadetahvel, avatud uste päevad (Veisson, 2005), blogi (Hongzhu, 2013; Ozcinar & Ekizoglu, 2013) ja lasteaia kodulehekülge. Lisaks sellele korraldatakse lastevanematele veel seminare ja koolitusi (Guerra & Luciano, 2010; Veisson, 2005), viiakse läbi küsitlusi (Suur, 2014), vanemaid kutsutakse abilisteks rühma ja õppekäikudele saatjateks (Epstein, 1986).

Lasteaiaõpetajate ja lastevanemate koostöö vajalikkus erinevatele osapooltele

Hea partnerlussuhe õpetaja ja kodu vahel on kasulik kõigile asjaosalistele, nii lastevanematele, lasteaiaõpetajatele kui ka lastele. Kui lastevanemad on avatud lasteasutusega suhtlemisele ja pideva koostöö tegemisele, siis saavad nad sellest suhtlemisest mitmesugust kasu (Kalin & Šteh, 2010). Paranevad nii lasteasutuse juhiste ja soovide mõistmine kui ka teadmised, kuidas vanemad ise oma lapsi juhendada ja õpetada saavad (Serpell & Mashburn, 2011; Yuen, 2011). Lastevanemad saavad teadlikumaks laste õppimisest, arengust ja võimetest (Powell, Son, File & San Juan, 2010). Epsteini (1986) järgi võib isegi öelda, et paranevad lastevanemate vanemlikud oskused: suheldes lasteasutusega saavad vanemad juurde ideid, mida lastega kodus arendavat teha. Kokkuvõtvalt saab öelda, et koostöö tegemine õpetajate ja üleüldse lasteasutusega mõjub hästi vanemate teadmistele lapse arengust ning seeläbi muutuvad lastevanemad ka enesekindlamaks oma laste kasvatamisel.

Õpetajatele on järjepideva koostöö tegemine koduga eelkõige tähtis seetõttu, et siis on neil perega tõenäoliselt ka palju avatum ning usalduslikum suhe ja ta saab vanematelt oluliselt rohkem informatsiooni lapse kohta kui koostööd mitte-tegevate vanemate käest. Õpetajad saavad teadlikuks lastevanemate kasutatavatest vanemlikest kasvatusviisidest ja -meetoditest

ning ootustest lapse arengule ja käitumisele (Serpell & Mashburn, 2011). See võimaldab õpetajatel omakorda paremini jõuda lapseni, läheneda igale lapsele individuaalselt. Vanemate ootused lapsele on iseenesest väga olulised, sest Galindo ja Sheldon (2012) on kirjutanud, et vanemate ootused lapsele mõjutavad ka tema tegelikke saavutusi. Huvitav on see, et mida suurem on vanemate seotus lasteasutusega, seda rohkem õpetajad kasutavad erinevaid meetodeid vanemate kaasamiseks (Becker & Epstein, 1982). Õpetajad peaks olema motiveeritud vanemaid kaasama oma töösse, sest Epstein (1986) leidis, et lasteasutusega aktiivselt seotud lastevanemad hindavad õpetaja töö kvaliteeti kõrgemalt kui lasteaiaiga vähesel määral seotud vanemad.

Lastevanemate ja õpetajate vahelised head suhted ja koostöö aitavad kaasa laste arengule (Kikas et al., 2011; Ozcinar & Ekizoglu, 2013) ja turvatunde tekkele (Tiko & Almann, 2006). Lisaks sellele leidsid Serpell ja Mashburn (2011), et kui kodu ja lasteasutus teevad koostööd, siis on lastel ka kergem kohaneda lasteaiaiga. Vanemate partnerlussuhtel lasteasutusega on pikaajalised ja positiivsed mõjud lastele (Yuen, 2011). Näiteks, kui vanemad panustavad õpetajatega ühiselt laste arendamisse, siis on tulevikus lapsel hea sotsioemotsionaalne kohanemisvõime (Kim, Sheridan, Kwon & Koziol, 2013) ja paremad eneseregulatsioonivõimed kaaslastega lävides (Rimm-Kaufman & Pianta, 2005). Peale selle on mitmed uurimused (Galindo & Sheldon, 2012; Yuen, 2011; Kim et al., 2013; Seitsinger et al., 2008) tõestanud, et lasteasutusega partnerlussuhtes olevate vanemate lapsed on akadeemiliselt edukamad. Seda seost on leitud praeguseks just kirjaoskuse (Yuen, 2011) ja matemaatiliste oskuste (Powell et al., 2010) puhul. See on ilmselt seotud sellega, et lasteasutusega partnerlussuhtes olevad lastevanemad on teadlikumad erinevatest õpetamisstrateegiatest ja seeläbi oskavad ka oskuslikumalt ja mitmekülgsemalt oma lapsi arendada (Yuen, 2011). Ka laste käitumisele avaldab positiivset mõju lastevanemate ja lasteaiaõpetajate vaheline pidev koostöö. Nimelt ilmneb paljudest uurimustest (Fantuzzo, McWayne, Perry & Childs, 2004; Kim et al., 2013; Powell et al., 2010; Serpell & Mashburn, 2011), et lastel esineb vähem käitumisprobleeme ja nad omandavad kergemini soovitud käitumisi (Ozcinar & Ekizoglu, 2013), kui nende vanemad teevad lasteasutusega koostööd. Rimm-Kaufman & Zhang (2005) leidsid, et just isade lasteasutuse tööst aktiivsel osavõtul on kaasnevad tulemused head: lapsed saavad lasteaias ja koolis paremini hakkama, naudivad rohkem hariduse omandamist ja on üleüldiselt edukamad. Samuti kujunevad lastel positiivsemad hoiakud lasteasutuse suhtes (Seitsinger et al., 2008). Lisaks eelmainitud positiivsetele mõjudele, on lasteaias laste eest hoolitsemine paremal tasemel, kui vanemate ja õpetajate vahelised suhted on head (Yuen, 2011). Laste ja lasteaiaõpetajate vaheline koostöö

on just eriti kasulik lastele, sest nemad võivad sellest kõige rohkem: nii õpetajate kui ka lastevanemate koostööst tulenenud positiivsed tulemused. Võttes arvesse siin käsitletu, võib öelda, et praeguseks on leitud hulgaliselt erinevaid lastevanemate ja lasteasutuse koostööga kaasnevaid kasutegureid kõigile osapooltele, et mõista selle vajalikkust.

Lasteaiaõpetajate ja lastevanemate vahelist koostööd takistavad tegurid

Koostööd takistavad asjaolud võib jagada lasteasutuse, lasteaiaõpetajate ja lastevanemate poolseteks teguriteks.

Lasteasutusega seotud tegurid. Lasteaias valitsevad üldised väärtused (Lerkkanen, Kikas, Pakarinen, Poikonen & Nurmi, 2013) ja võimetus näha lastevanemaid partneritena lastele hariduse pakkumises (Fantuzzo et al., 2004), võivad olla takistuseks õpetajate ja lastevanemate koostöösuhete loomisel ja hoidmisel. Lasteasutuses ei pruugi koostöö lastevanematega eriti hinnatud olla ning siis võib juhtuda, et õpetajad, kes sooviksid koostöösuhet vanemaga, ei saa vajalikku toetust kaastöötajatelt ja juhtkonnalt. Kui lasteaias ka väärtustatakse koostööd, siis suur kaadrivoolavus (Sandberg & Vuorinen, 2008) on kindlasti üks takistav tegur vanematega koostöösuhete loomisel. Sage töötajate vahetumine ei tekita vanemas kindlustunnet ning usalduslikku suhet tuleb muudkui algusest peale looma hakata. Lõpuks võib vanematel tekkida uskumus, et neil ei ole mõtet õpetajaga koostöösuhet luua, sest ilmselt tuleb tema asemelegi varsti keegi uus. Veel üks lasteasutusepoolne takistav tegur vanematega koostöö loomisel võib olla lasteasutuse kehv rahaline seis (McBride, Bae & Blatchford, 2003). Sellisel juhul ei jätku lasteaial raha, et korraldada lastevanematele huvipakkuvaid üritusi, mis soodustaksid vanemate positiivset hoiakut lasteasutuse suhtes ning tekitaksid rohkem huvi lasteasutusega koostöö tegemiseks.

Lasteaiaõpetajatega seotud tegurid. Õpetajate negatiivne hoiak lastevanemate suhtes (Ozcinar & Ekizoglu, 2013) on kindlasti üks olulisemaid õpetajate poolseid takistusi vanematega koostöösuhete loomisel. Kui õpetajad oma hoiakuid ei muuda, siis sellises olukorras jääbki koostöösuhe saavutamata. Samamoodi võivad oluliseks takistuseks vanematega koostöö tegemisel olla õpetajate erinev keeleline-kultuuriline taust (Green, 2007; Ozcinar & Ekizoglu, 2013; Sandbger & Vuorinen, 2008). Lastevanemate ja õpetajate kultuuriliselt erinev taust ja sellega seoses ilmselt ka erinev emakeel võib oluliselt keerulisemaks muuta omavahelise koostöösuhete loomist. Kui üks osapooltest peab rääkima tema jaoks võõrkeeles, võib see tekitada tema suhtlemises lisapinget, et suudetaks ennast

teisele arusaadavalt väljendada. Alati võib jääda õhku rippuma ka küsimus, kas teine osapool sai ikka õigesti aru, mida üks öelda tahtis? Võõrkeeles rääkimine võib takistada suhtlemist isegi sel määral, et räägitakse minimaalselt või üritatakse suhtlemist üldse vältida. Seda siis kas sellepärast, et ei osata suhtluspartneri keelt või tuntakse paljulevinud valehäbi võimalike jutus esinevate vigade pärast.

Tähtis takistav õpetajatepoolne tegur on kahtlemata ka see, kui õpetajatel puuduvad vajalikud teadmised partnerlussuhte loomise kohta (Fantuzzo et al., 2004; Hoover-Dempsey, Walker, Jones & Reed, 2002; Ozcinar & Ekizoglu, 2013). Samuti on oluliseks takistajaks vähene tööstaaž (Cantin, Plante, Coutu & Branson, 2012) ning seega ka kogemuste hulk. Õpetajate teadmatust, kuidas suhelda vanematega ja neid koostööd tegema kutsuda, loob omakorda ebakindlaid õpetajaid. Nii võib tekkida surnud ring: kui õpetajad ei tea, kuidas vanemaid kaasata, siis ei pruugi nad seda ka üldse teha, ja kui vanemaid ei kutsuta osalema lastele hariduse pakkumises, võivad tunda, et nende osalust ei soovita. Nad võivad tunda end isegi tõrjutuna (Hoover-Dempsey et al., 2002). Peale ebakindluse tundmise võivad õpetajad ka karta vanemaid (Hoover-Dempsey et al., 1987). Nimelt võib neil olla arvamus, et kui vanemad teavad ja näevad, kuidas nad oma tööd teevad, siis süüdistatakse neid laste probleemides ja hakatakse kahtlema nende pädevuses. Erinevate takistavate teguritena saab veel välja tuua ajapuuduse (Green, 2007; Hoover-Dempsey et al., 1987; Ozcinar & Ekizoglu, 2013; Sandberg & Vuorinen, 2008; Waanders, Mendez & Downer, 2007), kehvast keele ja kohatu hääletooni (Green, 2007), puudulikud suhtlemisoskused ja lasteasutuse ning lastevanemate erinevad arvamused lastevanemate rollist (Fantuzzo et al., 2004).

Kahjuks on olemas ka õpetajatest tulenevad takistavad tegurid partnerlussuhte loomisel, mida annaks kergesti ületada, kui seda soovitaks. Hoover-Dempsey et al., (1987) kirjutavad kahest sellisest tegurist. Esimene neist on õpetajate teadlik otsus loobuda vanemate kaasamisest, sest hea koostöösuhte loomine ja hoidmine nõuab palju aega. Ilma selle „üleliigse“ kohustuseta jääb aga kogu see aeg üle millegi muu tegemiseks. Teine põhjus on õpetajate vähene soov oma tööd hästi teha.

Lastevanematega seotud tegurid. Lastevanematepoolsed takistused koostöösuhte loomisel ja lasteasutuse ning õpetajatega koostöö tegemisel on mitmekülgsed. Üks oluline takistaja on kindlasti see, kui vanema(d) pärinevad teistsugusest kultuuriruumist ja/või nende emakeel on õpetaja omast erinev (Green, 2007; Sandbger & Vuorinen, 2008; Ozcinar & Ekizoglu, 2013). Vanemad ei pruugi tunda end hästi rääkides enda jaoks võõrkeelt, õpetaja jaoks emakeelt, või tunnevad nad, et ei suuda end õpetajale arusaadavaks teha. See võib

tipneda sellega, et vanemad ei suhtlegi õpetajaga rohkem kui äärmiselt olulistel juhtudel. See, kui õpetaja ja vanemate lapsi puudutavad huvid ja mured on erinevad (Lerikkanen et al., 2013), on kindlasti koostöö tegemist takistavaks teguriks. Samuti on üheks mõjusaks takistajaks see, kui lastevanemal on teistsugused eesmärgid ja ootused lapse haridusele kui lasteaiaõpetajal (Hoover-Dempsey et al., 2002).

Ozcinar & Ekizoglu (2013) järgi on üheks suureks võimalikuks koostöö tegemist takistavaks teguriks lapsevanema sugu. Nimelt on isad valdavalt vähem koostööaltid kui emad. Suhtlemisbarjäärina on välja toodud lastevanemate piiratud võimalus lasteasutusega suhelda, sest lastevanemate tööaeg kattub lasteasutuse tööajaga (Bramesfeld et al., 2013; Hoover-Dempsey et al., 2002; McBride et al., 2003; Waanders et al., 2007). Olukorda raskendab veelgi see, kui vanematel on jäik töögraafik (Rimm-Kaufman & Pianta, 2005) ning tööandja ei võimalda neil lasteaia üritustel, õpetajaga vestlemas või lapse arenguvestlusel käia. Kolmandaks takistavaks teguriks on mitmete uurimuste põhjal üksikvanemlus (Rimm-Kaufman & Pianta, 2005; Waanders et al., 2007). Perekonnaseis iseenesest ei ole takistav tegur, vaid pigem see, mis sellega kaasneb. Üksikvanemal on tõenäoliselt vähem võimalusi lasteaiaõpetajatega suhelda, sest tal on rohkem aeganõudvaid kohustusi kanda, kui vanemal, kes ei kasvata üksinda oma last või lapsi.

Veel üheks oluliseks lastevanemate poolseks takistavaks teguriks koostöö tegemisel lasteasutusega võib olla lastevanemate madal sotsiaalmajanduslik staatus (Rimm-Kaufman & Pianta, 2005; Serpell & Mashburn, 2011; Waanders et al., 2007). Nagu üksikvanemluse puhulgi, on selle teguri puhul määravaks pigem see, mis sellega kaasneb: vähem aega ja võimalusi lasteasutusega koostöösuhtesse astuda. Ka vanemate logistilised probleemid – vanematel puudub võimalus vabalt liikuda lasteasutuse ja kodu ning töökoha vahel – võivad pärssida vanemate koostöö tegemist lasteaiaiga (Hoover-Dempsey et al., 2002; McBride et al., 2003; Rimm-Kaufman & Pianta, 2005). Lisaks eelmainitutele võivad lasteasutusega koostöö tegemisel olla takistavateks teguriteks veel väikelapse olemasolu peres või vanema kohustus hooldada vanurit (Hoover-Dempsey et al., 2002) või erivajadusega pereliiget.

Vanemate hirm, et nad ei ole piisavalt haritud lasteasutuse õppetöö korraldamises kaasa rääkimiseks (Rimm-Kaufman & Pianta, 2005), võib samuti osutada takistada neil õpetajatega koostööd teha. See hirm on küll asjatu, sest olles oma lapse arendamisest huvitatud, saavad vanemad kindlasti aidata enda lapsel uusi oskusi omandada ja olemasolevaid arendada. On leitud, et kõrgema haridustasemega vanemad tegelevad kodus rohkem oma lapse arendamisega ja suhtlevad sagedamini õpetajaga (Waanders et al., 2007). Seega võib öelda, et lastevanemate madal haridustase on samuti üks õpetajatega koostöö tegemist pärssiv faktor.

McBride et al. (2003) toovad ühe koostööd takistava tegurina välja veel lastevanemate teadmatuse. Nimelt ei tea paljud vanemad seda, kui oluline on nende koostöö lasteaiaõpetajatega laste arengu jaoks. Määravateks takistajateks koostöösuhte loomisel võivad saada vanemate negatiivsed hoiakud lasteasutuse suhtes (McBride et al., 2003; Ozcinar & Ekizoglu, 2013) ja vanematepoolne huvipuudus (Veisson et al., 2010; Waanders et al., 2007). Mõlemad tegurid on väga olulised, sest neid on raske ületada. Kui vanemal on negatiivne hoiak, siis seda on raske muuta, ja sel juhul on ka huvi äratamine lastevanemas raske ülesanne õpetajatele.

Kokkuvõtteks saab öelda, et koostöö tegemist takistavad paljud erinevad asjaolud, osa neist otseselt, osa kaudselt. Osa neist avaldavad koostöösapooltele suuremat, osa väiksemat mõju. Kõiki neid tuleb samas koostöösuhte loomisel ja koostööd tehes silmas pidada, et koostöö sujuks ja leiaks takistavatele olukordadele lahendused.

Lasteaiaõpetajate ja lastevanemate vahelist koostööd soodustavad tegurid

Võimalusi hea koostöösuhte loomiseks ja hoidmiseks on mitmeid ja asjaolusid, mis kergendavad selle kõige tegemist, on samuti palju erinevaid. Koostööd soodustavad tegurid saab jagada lasteasutuse, lasteaiaõpetajate ja lastevanemate poolseteks.

Lasteasutusega seotud tegurid. Lasteasutuse tasandil on kindlasti tähtis, et kogu lasteaia personalil oleks ühishälgemus koostööst (Kalin & Šteh, 2010), ja et seda koostööd ka väärtustataks, sest ühtne teguviis viib suurema tõenäosusega sihile. Omaette grupi moodustavad koostöö tegemist soodustavad tegurid, mis hõlmavad endas vanematele millegi – teadmiste, toetuse, abi – pakkumist. Kui vanematesse suhtutakse soojalt ja abistavalt, tekitab see neis hea tunde ning selle tagajärjena suhtuvad ka nemad lasteasutusse paremini (Rimm-Kaufman & Pianta, 2005). Vanemad vajavad teadmisi, kuidas nad saavad aidata lastel õppida (Epstein, 1986) ja kuidas nad saavad lapsi arendada (Sandberg & Vuorinen, 2008), kuidas lahendada enda ja lapse vahelisi probleeme (Rimm-Kaufman & Pianta, 2005). Bramesfeld et al. (2013) leidsid, et see, kui tähtsaks peavad vanemad koostöö tegemist lasteaiaiga, näitab kõige tõenäosemalt ka seda, kas vanemad astuvad partnerlussuhtesse lasteasutusega või mitte. Seega hõlbustab lastevanematega koostöö tegemist see, kui lasteaed seisab hea selle eest, et vanemad saaksid teada, kui oluline on ühiselt tegutseda lapse arendamise nimel. Vanemate teadmistepagasi suurendamiseks saab lasteasutus korralda erinevaid loenguid ja seminare, vastavalt võimalustele ja lastevanemate huvile. Võib juhtuda, et vanemad vajavad lasteasutuselt või konkreetselt õpetajatelt sotsiaalse ja emotsionaalse toe pakkumist või isegi

abi vajalike professionaalide leidmisel (Koçyiğit et al., 2009). Sel juhul on hea, kui lasteasutuses või õpetajal on olemas informatsioon lähikonnas töötavatest spetsialistidest või vähemasti teadmised, kelle juurde vanemaid saata oma murega. Lasteaed võiks korraldada ka selliseid üritusi, kus vanemad saaksid omavahel tutvuda ja suhelda (Sandberg & Vuorinen, 2008, Bramesfeld et al., 2013). Sellistel üritustel saavad vanemad suhelda teiste vanematega, kellel on nende lapsega sama vana(d) laps(ed), vahetada kasvatusalaseid teadmisi ja kogemusi ning leida uusi tuttavaid.

Lasteaiaõpetajatega seotud tegurid. Mida rohkem õpetajad kutsuvad vanemaid üles koostööd tegema, seda tõenäosemalt vanemad tulevad kaasa sellega, mida lasteaed neile pakub (Seitsinger et al., 2008). Õpetajal peab olema lastevanemate ja nende aktiivse osaluse suhtes positiivne hoiak (Lewis, Kim & Bey, 2011; Waanders et al., 2007), vastasel korral ei ole võimalik lastevanematega luua positiivset suhet ja koostöö saavutamine nendega on välistatud. Õpetajal tuleb tekitada lastevanemates tunne, et nad on oodatud osalema lasteaia töös (Galindo & Sheldon, 2012). Kindlasti aitab märgatavalt parandada lastevanemate osavõtu ulatust lasteasutuse tööst see, kui õpetajad on teadlikud erinevatest kaasamise meetoditest (Kalin & Šteh, 2010). Õpetajad märgivad, et nad vajavad rohkem koolitust, et omandada teadmisi ja võtteid, kuidas vanematega koostööd teha, kuidas vanemad üldse saada endaga koostööd tegema (Lewis et al., 2011). Selle olukorra parandamiseks peavad koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekavad sisaldama vastavasisulisi aineid ja tegevõpetajatele tuleb teha sel teemal täiendkoolitust. Westergård ja Galloway (2010) leidsid, et kui õpetaja on probleemses olukorras suhtlemise algataja, siis vanemate silmis muutub ta kompetentsemaks. Seega õpetajad ei peaks kartma vanemate poole pöördumist keerulistes situatsioonides. Õpetaja kindlus oma oskustes suurendab tema järjekindlat tegevust vanemate kaasamisel ja nendega partnerlussuhte loomisel ja hoidmisel (Hoover-Dempsey et al., 2002). Samuti aitab vanemate seotuse määra oluliselt suurendada see, kui lasteasutus või õpetajad pakuvad vanematele erinevaid koostöövorme (Kalin & Šteh, 2010; Sandberg & Vuorinen, 2008). Võimalikult mitmekesine koostööviiside olemasolu peaks tagama selle, et iga vanem leiab endale sobiva. Ehkki Ozcinar & Ekizoglu (2013) märgivad küsitlused, brošüürid, infolehed, telefonivestlused vanematega, koduviisidid ja ettepanekute jaoks mõeldud kastid kui ebaefektiivsed vahendid lastevanematega koostöö tegemiseks, on kindlasti vanemaid, kellele sobiksid just need viisid.

Eestis ei ole koduviisidite tegemine eriti tavaline, kuid mujal maailmas on riike, kus olukord on vastupidine. Lin & Bates (2010) on leidnud, et koduviisidid aitavad muuta õpetaja

suhtumist peresse positiivsemaks ja mõistvamaks ning õpetaja soovib rohkem lastevanemaid rühmatöö läbiviimisse kaasata. Waanders et al. (2007) soovivad pakkuda vanematele võimaluse kodus laste arendamisse panustada, sel juhul ei sega töö nende panustamist laste haridusse. Õpetajad saavad lastele anda rühmas käsitletavate teemadega seoses koduseid projekte või ülesandeid, et lastevanemad saaksid neid lastega teha neile sobival ajal. Kui lastevanemad juba kodus panustavad lapse võimete, oskuste ja teadmiste arendamisse, siis soovivad nad ehk ka suuremat seotust lasteasutusega, et saada veelgi rohkem informatsiooni selle kohta, mis seal tehakse. Tänapäeva väga veebipõhises maailmas ei tohiks ära unustada ka internetipõhiseid suhtlemise ja koostöö tegemise meetodeid, nagu näiteks e-kirjad, lasteaia või rühma koduleht, blogi. Sellised viisid on eriti head vanematele, kel ei ole jäiga töögraafiku või ajapuuduse tõttu võimalik suhelda lasteasutusega nii palju, kui ise soovivad (Ozcinar & Ekizoglu, 2013).

Lastevanematega seotud tegurid. Kui lastevanemad väärtustavad õpetajatööd, siis tunnevad ka õpetajad end oma tööd tehes paremini ja kindlamalt (Lanigan, 2011). Õpetajatöö vähene väärtustamine on Eestis probleemiks. Õpetajatöö maine peab olema heal tasemel, et saaksid töötada positiivsed, oma tööst rõõmu tundvad õpetajad (Eesti haridusstrateegia projekt ... , s.a.). Just sellised õpetajad tegutsevad ka tõenäosemalt vanematega koostöö tegemise nimel.

Lasteaia õppetöö korralduses osalemine on hea võimalus vanematele seista hea oma lapse arendamise eest neile meelepärasel viisil. Kindlasti soovivad vanemad saada tagasisidet oma lapse arengu kohta (Sandberg & Vuorinen, 2008), teada saada, mida on õpetajad nende lapse juures märganud.

Käesoleva uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused

Käesoleva töö uurimisprobleem tuleneb töö teoreetilisest osast. Lähtuvalt sellest, kui palju kasutegureid on õpetajate ja lastevanemate koostööl ning kui mitmeid erinevaid koostööd takistavaid ja soodustavaid tegureid olemas, tuleb töö autori arvates välja selgitada, mis lastevanemate ja õpetajate hinnangul nende omavahelist koostööd takistab ja soodustab, ning kuidas nad üldse omavahelist koostööd hindavad. Tartu Ülikoolis on kodu ja lasteaiaõpetajate vahelist koostööd küll uuritud varasemalt eraldi nii lasteaiaõpetajate kui lastevanemate vaatenurgast nii bakalaureusetöö (Kangur, 2007; Kruusimägi, 2008; Niinemägi, 2008; Pärnoja, 2011; Riisenberg, 2009; Rohtmets, 2007; Roop, 2007; Sammel, 2010) kui ka magistriritöö (Rajamets, 2014; Uggur, 2011) tasemel, kuid uurimust, milles uuritakse just

lastevanemate ja lasteaiaõpetajate hinnanguid omavahelisele koostööle ning teguritele, mis soodustavad ja takistavad nende hinnangul omavahelist koostööd, autorile teadaolevalt Tartu Ülikoolis tehtud ei ole. Siit tuleneb ka käesoleva töö uudsus. Töö teema on aktuaalne, sest lastevanematega koostöö tegemine on lisatud ka Koolieelse lasteasutuse riiklikkusse õppekavasse (2008). Seda peavad järgima kõik koolieelsed lasteasutused ning mõistlik oleks uurida, kuidas edeneb osapoolte hinnangul nendevaheline koostöö ja kuidas seda parendada saaks ehk millised on koostööd soodustavad tegurid. Töö eesmärgiks on välja selgitada, kuidas hindavad lasteaiaõpetajad ja lastevanemad omavahelist koostööd ja millised on erinevused nende hinnangutes ning mis soodustab ja mis takistab omavahelist koostööd nii lasteaiaõpetajate kui ka lastevanemate hinnangul. Uurimuse eesmärgi saavutamiseks esitati järgmised uurimisküsimused:

- Kuidas hindavad lapsevanemad ja lasteaiaõpetajad omavahelist koostööd ja millised erinevused on nende hinnangutes?
- Milliseid koostöömeetodeid kasutavad lasteaiaõpetajad endi hinnangul kõige enam ja millised sobivad lastevanematele nende hinnangul kõige paremini?
- Millised tegurid takistavad lasteaiaõpetajate ja lastevanemate hinnangul nende omavahelist koostööd?
- Millised tegurid soodustavad lasteaiaõpetajate ja lastevanemate hinnangul nende omavahelist koostööd?

Metoodika

Valim

Uurimuses osales kokku üheksa Saare maakonna lasteaeda, millest kolm asusid Kuressaares ja kuus mujal Saare maakonnas. Tegemist oli mugavusvalimiga. Palve uurimuses osaleda saadeti kõikidele Saare maakonna lasteaia direktoritele. Uurimuses osalesid kõigi lasteaedade, mille direktor andis kirja teel loa lasteaeda küsimustik tuua, rühmaõpetajad ja igast rühmast kahe lapse vanemad. Laiali jagati kokku 184 ankeeti: 90 neist lasteaiaõpetajale ja 94 lapsevanemale. Uurimuse lõplikuks valimiks kujunes 83 õpetajat ja 78 lapsevanemat, kokku 161 vastajat. Üldine vastamisprotsent oli 87,5%, õpetajate puhul 92,2% ja lapsevanemate puhul 83%.

Kõik lasteaiaõpetajad, kes ankeedile vastasid olid naissoost ning oma emakeeleks märkisid eesti keele (vt tabel 1). Vastanute keskmine vanus oli 47,16 aastat (SD=10,22) (vt tabel 1). Suurimal osal vastanutest oli tööstaaži enam kui 30 aastat, selliseid vastajaid oli

kokku 26,5% (vt tabel 2). Kõrgeima omandatud haridusena oli suurim osa (54,2%) vastanutest märkinud keskhariduse või kesk-erihariduse (vt tabel 1).

Tabel 1. *Valimi taustaandmete kirjeldus*

	Lasteaiaõpetajad		Lastevanemad	
	Arv	Protsent (%)	Arv	Protsent (%)
Vanus:				
21–30 aastat	10	12	26	33,3
31–40 aastat	4	4,8	33	42,3
41–50 aastat	36	43,4	19	24,4
51–60 aastat	28	33,7	0	0
61–70 aastat	5	6	0	0
Sugu:				
M	0	0	4	5,1
N	83	100	74	94,9
Emakeel:				
eesti keel	83	100	74	100
Haridus:				
põhiharidus	0	0	3	3,8
kesk/kesk-eriharidus	45	54,2	45	57,7
kutseharidus	2	2,4	6	7,7
kõrgharidus	36	43,4	24	30,8

Tabel 2. *Lasteaiaõpetajate tööstaaž*

Tööstaaž	Arv	Protsent (%)
Kuni 1 aasta	1	1
1–5 aastat	14	17
6–10 aastat	5	6
11–15 aastat	4	5
16–20 aastat	6	7
21–25 aastat	14	17
26–30 aastat	16	19
Rohkem kui 30 aastat	22	27
Ei vastanud	1	1
Kokku	83	100

Lapsevanematest vastas ankeedile neli (5,1%) meesoost ja 74 (94,9%) naissoost vastajat. Kõik vastanud märkisid emakeeleks eesti keele. Keskmine vanus oli vastanutel 34,4 aastat

(SD=6,26) (vt tabel 1). Perekonnaseisult oli suurim osa vastajatest (47,4%) abielus ning kõrgeim omandatud haridus oli suurimal osal (57,7%) vastajatest keskkharidus või keskeriharidus (vt tabel 1). Vastanud lapsevanemate laste keskmine vanus oli 4,4 aastat (SD=1,51) (vt tabel 3). 41 (52,6%) vastajani jõudis ankeet tema lasteaia käiva tütre, 36 (46,2%) vastajani poja kaudu.

Tabel 3. *Vastanud lastevanemate laste vanus*

Laps	Arv	Protsent (%)
1-aastane	1	1
2-aastane	6	8
3-aastane	19	24
4-aastane	16	20
5-aastane	13	17
6-aastane	17	22
7-aastane	6	8
Kokku	78	100

Mõõtevahend

Andmete kogumiseks kasutati paber kandjal ankeeti, mis oli autori poolt kokku pandud. Sisulised küsimused olid enamuses varasemate uurimuste läbiviimisel kasutatud ankeetide põhjal kokku pandud, ülejäänud sisu küsimused koostas autor teoreetilises osas käsitletud allikate (Epstein, 1986; Guerra & Luciano, 2010; Kalin & Šteh, 2010; Lewis et al., 2011; Rimm-Kaufman & Pianta, 2005; Serpell & Mashburn, 2011; Tiko & Almann, 2006; Veisson, 2005) põhjal ning taustaküsimused olid autori enda koostatud. Üks ankeet oli lasteaiaõpetajatele (Lisa 1) ja teine lapsevanematele (Lisa 2). Lasteaiaõpetajatele mõeldud ankeet koosnes 19 küsimusest, millest kaheksa olid taustainfo kogumiseks. Lastevanematele mõeldud ankeet koosnes 20 küsimusest, millest üheksa olid taustainfo kogumiseks. Vastajalt hinnangut küsivad küsimused olid enamasti nelja või kuue vastusevariandiga ning neis oli olemas ka variant „ei oska öelda“. Väidetega nõustumise-mittenõustumise ning sageduse määramisel oli kasutusel 5-palliline skaala. Nii lasteaiaõpetajatele kui lastevanematele mõeldud ankeedis oli küsimusi, mida teisele osapoolle mõeldud ankeedis ei olnud. Lasteaiaõpetajate ankeedi küsimustest 3. ja 6. põhinesid Tamme (2009), 8., 9. ja enamuse 10. küsimusest pärines Rajametsa (2014) ankeedist ning 11. Kikase et al. (2010) koostatud küsimustikul, mida kohandati nii, et väidete adressaadiks oleks lasteaiaõpetaja, mitte lapsevanem. Lastevanemate ankeedi küsimustest põhines 3. Tamme (2009), 8., 9., 10. küsimus Rajametsa (2014) ja 11. Kikase et al. (2010) koostatud küsimustikel. 11. küsimusele

lisati veel väiteid („Ma räägin oma lapse õpetajaga telefoni ja/või interneti vahendusel“, „Ma võtan lapse kaasa kohtadesse, kus on võimalik tema silmaringi laiendada“, „Ma osalen oma lapse lasteaia jaoks korraldatud heategevusüritustel“) Rajametsa (2014) küsimustikust; väide „Minu ideed seoses rühma tegevusega kuulatakse ära“ pärines Suure (2014) uurimusest ning väited „Mul on aega osaleda lapse lasteaiaelus“ ja „Mu töögraafik võimaldab mul osa võtta lasteaias toimuvatest üritustest“ Waanders'i et al. (2007) tööst.

Ankeedis olid esindatud avatud, kinnised ja poolkinnised küsimused. Nii õpetajate kui lastevanemate ankeetide küsimused saab jagada kolme ossa. Esimese osa küsimused on valdavalt valikvastustega poolkinnised või avatud küsimused selle kohta, kuidas hindavad lasteaiaõpetajad ja lastevanemad omavahelist koostööd; kelle initsiatiivil koostöö toimub; kui oluliseks lasteaiaõpetajad ja lastevanemad omavahelist koostööd peavad; milliseid suhtlemismeetodeid kasutavad lasteaiaõpetajad lastevanematega suhtlemisel mõlema osapoole hinnangul, ja millised on vastajate hinnangul nende vahelist koostööd takistavad ning soodustavad tegurid. Teise osa küsimused olid valikvastustega kinnised küsimused, kus vastaja pidi hindama 5-palli skaalal, kuivõrd ta nõustub erinevate väidetega lasteaia ja kodu koostöö; õpetaja ja lastevanema omavahelise suhtlemise; õpetajatöö hindamise ja lastevanemate osaluse kohta lapse lasteaiaelus lastevanemate ja lasteaiaõpetajate hinnangul. Kolmanda osa moodustavad taustaküsimused. Lasteaiaõpetajate ankeedi reliaablus oli esimesel osal 0,476 ja teisel osal 0,858. Lastevanemate ankeedi reliaablus oli esimesel osal 0,529 ja teisel osal 0,858. Mõlema ankeedi puhul jäid reliaabluse arvutamisest välja avatud küsimused ja taustaküsimused. Ankeetide valiidsust eraldi ei kontrollitud, sest ankeetid moodustati suuresti varasemate uurimuste ankeetide põhjal ning usaldati juhendaja ekspertarvamust, et sellised ankeetid sobivad selle uurimuse läbiviimiseks. Kogu uurimus on magistritöö pilootuurimuseks.

Protseduur

E-kiri palvega osaleda uurimuses saadeti kõigile Saare maakonna lasteaedade direktoritele laiali 2015. aasta jaanuari keskpaigas. Meeldetuletuskiri saadeti nädal hiljem. Ankeetid jagati Saare maakonna nendele lasteaedadele, kes vastasid positiivselt uurimises osalemise palvele. Töö autor viis isiklikult ankeedi lasteaedadesse ning vastavalt lasteaia direktori soovile toimetati ankeetid õpetajatele ja vanematele õpetajate kätte. Osa direktoritest soovis saata töö autorit, kui ta ankeetid lasteaiaõpetajatele kätte toimetas ja neile edasised instruksioonid andis. Osa direktoritest soovis aga ise ankeetid õpetajatele jagada. Viimasel juhul andis töö autor lasteaia direktorile selged juhised, millistele vanematele tuleb ankeetid

jagada. Igas rühmas tuli ankeet anda rühma ühe poisi ja ühe tüdruku, kellel on rühmas järgmisena sünnipäevad, vanemale. Aega oli ankeedi täitmiseks kõigil nädal, pärast seda käis töö autor lasteaedades ja korjas ankeedid kokku. Ankeedi kaaskirjas olid selged juhised küsimustele vastamiseks, töö autori meiliaadress tekkinud küsimustele vastuste saamiseks ja ka kinnitus, et vastaja anonüümsus on garanteeritud. Ankeedis ei küsitud vastaja nime ega muid identifitseerimist võimaldavaid isikuandmeid. Andmete konfidentsiaalsuse tagamiseks sai iga vastaja koos ankeediga ka tühja ümbriku, et sinna hiljem täidetud ankeet panna. Lapsevanemad andsid enda suletud ümbrikud rühmaõpetajate kätte, kes toimetasid need koos enda suletud ümbrikutega lasteaia direktori kätte.

Andmetöötamise põhimõtted ja kasutatavad meetodid

Kõikide Likert-skaalaga küsimuste puhul kodeeriti vastusevariandid nii, et kõige sagedasemad ja suuremad väärtused märgiti suurema numbriga ja vähem sagedased ja väiksemad väärtused väiksema numbriga. Ankeedist saadud andmete analüüsimisel kasutati kirjeldava statistika näitajatest mediaane ja protsentjaotust ning võrdlustestidest Mann-Whitney U-testi ja hii-ruut testi. Võrdlusteste kasutati esimese uurimisküsimuse juures. Andmeanalüüsi tegemiseks kasutati statistilist andmeanalüüsi paketti SPSS Statistics 23, andmete esitamiseks tekstitöötlusprogrammi MS Word. Andmetöötlusel jaotati vastajad kahte alagruppi: lastevanemad ja lasteaiaõpetajad. Küsimuse „Millise hinnangu annate lasteaia ja kodu koostööle oma rühmas?“ puhul jäeti analüüsimisel välja vastusevariant „Ei oska öelda“, kuna seda ei valinud mitte ükski vastaja. Poolkinniste ja avatud küsimuste puhul kasutati kvantitatiivset sisuanalüüsi, kirjutati välja kõik vastused, seejärel grupeeriti sisult sarnased vastused suuremateks kategooriateks. Näiteks pandi koostööd takistavate tegurite juures ühte kategooriasse – „lastevanemaid ei nähta igapäevaselt“ – vastused *laps käib lasteaias õpilasbussiga, last toovad lasteaeda ja viivad lasteaiast kolmandad isikud, laps puudub lasteaiast palju*.

Tulemused

Järgnevalt esitatakse uurimisküsimuste kaupa uurimistulemused.

- *Kuidas hindavad lapsevanemad ja lasteaiaõpetajad omavahelist koostööd ja millised erinevused on nende hinnangutes?*

Üldiselt hindasid nii lasteaiaõpetajad kui ka lastevanemad omavahelist koostööd heaks. Samas leiti statistiliselt oluline erinevus ($U=1943,500$, $p<0,01$) lasteaiaõpetajate ($Me=4$) ja lastevanemate hinnangus ($Me=4$). Lastevanemate ja lasteaiaõpetajate hinnangute erinevus

seisneb selles, et ehkki mõlema vastajagrupi puhul moodustasid kõige suurema hulga need, kes hindasid omavahelist koostööd „heaks“, siis ülejäänud vastajad jagunesid gruppides erinevalt (vt tabel 4).

Tabel 4. *Lasteaiaõpetajate ja lastevanemate hinnangud omavahelisele koostööle*

	Lasteaiaõpetajad (%)	Lastevanemad (%)
Väga hea	12	44
Hea	59	47
Keskmine	29	9
Halb	0	0
Väga halb	0	0
Kokku	100	100

Statistiliselt oluline erinevus ($p < 0,05$) vanemate ja õpetajate vahel esines veel mitme väite hinnangute puhul (vt tabelist 5). Väite „Lastevanemad osalevad oma lapse lasteaia tegevuses“ puhul märkis oluliselt vähem õpetajaid (58%) kui lastevanemaid (73%) sageduseks vähemalt „sageli“ (vt tabelist 5). Vastupidine esines väite „Õpetaja ja lastevanemad räägivad lapse saavutustest“ puhul: oluliselt vähem lastevanemaid (58%) kui lasteaiaõpetajaid (98%) märkis vastusevariandiks vähemalt „sageli“ (vt tabelist 5).

Tabel 5. *Lasteaiaõpetajate ja lastevanemate hinnangud koostööd puudutavatele väidetele*

Väide	Mediaan		U	Olulisus-nivoo
	Lasteaia-õpetajad	Lastevanemad		
Lastevanemad osalevad oma lapse lasteaia tegevuses	4,00	4,00	2379,000	0,011
Lastevanemad osalevad lasteaias toimuvatel lastevanematele mõeldud koolitustel	4,00	3,00	1762,500	0,000
Lastevanemad osalevad lasteaias toimuvatel lastevanematele mõeldud üritustel	3,00	5,00	792,500	0,000
Lastevanemad käivad kaasas ekskursioonidel	2,00	1,00	2192,000	0,010
Õpetajad ja lastevanemad räägivad lapse saavutustest	4,00	4,00	1675,500	0,000
Õpetajad ja lastevanemad räägivad lapse päevakavast	5,00	3,00	1737,500	0,000
Õpetajad ja lastevanemad räägivad, mida laps peaks kodus harjutama	4,00	3,50	2074,500	0,000
Õpetajad ja lastevanemad räägivad lapse arengust	5,00	4,00	2536,000	0,014

Lasteaiaõpetajate ankeedist puuduvate väidete kohta märkisid vanemad, et pakuvad harva ise välja ideid, kuidas rühma elu korraldada (Me=2,00) ja räägivad õpetajaga oma pere hariduslikest eesmärkidest (Me=2,00). Lastevanemad ei märkinud aja vähesust takistava tegurina, mis ei võimaldaks neil lasteaia tegevustes osaleda. Vastupidi, väitele „Mul on aega osaleda lapse lasteaiaelus“ vastati pigem vastusevariandiga „sageli“ (Me=4,00) ja sama kehtis väite „Mu töögraafik võimaldab mul osa võtta lasteaias toimuvatest üritustest“ (Me=4,00).

Koostöö algatajatena märkis 24% õpetajatest ennast ja mõlemat, nii lapsevanemat kui ennast, 76%. Lapsevanematest märkis 13%, et koostöö algab õpetaja initsiatiivil, ja 87%, et mõlema algatusel. Ainult lapsevanemaid ei märkinud ükski lasteaiaõpetaja ega lapsevanem koostöö algatajana.

Koostööd õpetajate ja lapsevanemate vahel hindasid nii rõhuv enamik lapsevanemaid (96%) kui ka lasteaiaõpetajaid (98%) väga oluliseks. Sagedasemate põhjendustena selle vastusevariandi valimiseks tõid lapsevanemad välja järgmist:

- soov olla kursis oma lapse arengu, tegevuse, probleemide ja muredega (34 vanemat);
- koostöö on oluline lapse arenguks ja heaoluks (12 vanemat);
- laps veedab enamuse päevast õpetajaga (8 vanemat);
- koostööd tehes saavad probleemid ja mured kiiremini lahendatud (4 vanemat).

Õpetajate sagedasemad põhjendused olid aga järgmised:

- nii on tagatud parimad tingimused lapse arenguks (omavaheline suhtlus, turvatunne, heaolu, ühised nõudmised, kodused lisatööd) (54 õpetajat);
- saab rohkem informatsiooni lapse ja terve pere kohta (7 õpetajat);
- koostöö on kõigile osapooltele kasulik (5 õpetajat);
- saab anda lapsevanematele informatsiooni lapse kohta (5 õpetajat).

Nii lapsevanemad (Me=5) kui lasteaiaõpetajad (Me=5), märkisid, et nõustuvad täielikult väitega, et teavad, et nende omavaheline koostöö on lapse arenguks oluline.

87% lasteaiaõpetajatest märkis, et on läbinud koolitusi lastevanematega koostöö tegemise teemal. 96% õpetajast märkis, et koostöö tegemise teemalised koolitused on vajalikud. 44% õpetajatest märkis, et „pigem nõustub“ ja 23% õpetajatest, et „nõustub täielikult“ väitega, et vajab lastevanematega koostöötamise teemal koolituste läbimist. 87% õpetajatest märkis, et nõustub vähemalt tasemel „pigem nõustub“, et omab teadmisi, kuidas kaasata vanemaid lasteaia tegemistesse. 95% õpetajatest (41% - „pigem nõustub“, 54% - „nõustub täielikult“) märkis, et kasutab erinevaid koostöömeetodeid lastevanematega koostöö tegemiseks. 35% õpetajatest märkis, et kasutab sageli ja 64%, et kasutab alati lastevanematega koostöö

tegemiseks erinevaid koostöömeetodeid.

Kõige enam kasutasid lasteaiaõpetajad endi sõnul lastevanematega suhtlemisel järgmisi meetodeid: vestlusi lastevanematega hommikul, kui lapsed lasteaeda tuuakse, ja õhtul, kui lapsed lasteaiast viiakse (100%); arenguvestlusi (96%); rühma teadetetahvlile teadete lisamist (96%) ja lastevanemate koosolekuid (90%). Kõige vähem märkisid õpetajad end kasutavat informatsiooni lisamist rühma blogisse või kodulehele (19%) ning kodukülastuste tegemist (1%). Viimast neist oli valitud vaid ühel korral.

Lastevanemad märkisid kõige enam õpetajate poolt kasutatud suhtlusmeetoditeks teated rühma teadetetahvil (92%), hommikused ja õhtused vestlused vanematega (90%) ja arenguvestlused (82 %). Kõige vähem kasutavad vanemate hinnangul lasteaiaõpetajad järgmisi suhtlusmeetodeid: õpetaja saadab kirjakesi lastega koju (13%), õpetaja lisab informatsiooni rühma blogisse või kodulehele (13%) ja õpetaja teeb kodukülastusi. Viimast neist ei märkinud mitte ükski lapsevanem.

Statistiliselt oluline erinevus ($p < 0,05$) esines hii-ruut testi tehes lasteaiaõpetajate ja lastevanemate hinnangutes järgmiste õpetajate poolt nimetatud suhtlusmeetodite puhul:

- õpetaja saadab lastega kirjakesed koju,
- vestlused vanematega lapse lasteaeda toomisel ja lasteaiast viimisel,
- pikemate silmast-silma vestluste pidamine,
- arenguvestluste korraldamine,
- õpetaja helistab vanematele,
- õpetaja nõustab vanemaid lapsega seotud küsimustes,
- õpetaja korraldab rühma ühisüritusi vanematega,
- õpetaja kutsub vanemaid rühma abilisteks.

Kõigi eelmainitud suhtlusmeetodite puhul olid lasteaiaõpetajad märkinud end kasutavat neid oluliselt rohkem kui lastevanemad seda märganud olid. Küsimusel oli ka variant „Muu“, kuhu oli vastajatel võimalik lisada, milliseid suhtlusmeetodeid õpetajad veel kasutavad. Lasteaiaõpetajad kirjutasid sinna: traditsioonilised perepäevad, piknikud, jaanipäeva tähistamine, koristuspäevad, vanemad tutvustavad lastele enda töökohta/hobisid, käime vanemate töökohtades, ühisüritused kogu majaga, vanemad aitavad rühmaruumi kujundamisel, vanemad toovad taaskasutusmaterjale ja õpetaja annab informatsiooni hoolekogu liikmele, kes edastab selle ülejäänud vanematele. Ka lastevanemad märkisid üles viimati mainitud variandi ning üks lapsevanematest kirjutas veel, et neil on väike lasteaed ja iga rühma vanemad korraldavad kogu lasteaeda hõlmava ürituse

- *Milliseid koostöömeetodeid kasutavad lasteaiaõpetajad endi hinnangul kõige enam ja millised sobivad lastevanematele nende hinnangul kõige paremini?*

Selleks, et teada saada, milliseid koostöömeetodeid lasteaiaõpetajad kõige enam kasutasid, pidid nad järjestama kolm koostöömeetodit, mida nad viimase poole aasta jooksul kõige enam kasutanud on. Need olid: *vestlen vanematega lapse lasteaeda toomisel ja lasteaiast viimisel, panen teated rühma teadetetahvlile, pean vanematega pikemaid silmast-silma vestluseid*. Täpsemat jaotust vaata lisast 3.

Kolm meetodit, mida lastevanemad kõige sagedamini endale sobivaimaks märkisid olid: pikemad silmast-silma vestlused õpetajaga, vestlused lapse lasteaeda viimisel ja lasteaiast toomisel ja info teadetetahvilil (vt lisa 4). Nii õpetajate enim kasutatavate koostöömeetodite kui vanemate eelistatuimate koostöömeetodite esikolmik koosneb ühtedest ja samadest koostöömeetoditest, ainult et erinevas järjestuses.

- *Millised tegurid takistavad lasteaiaõpetajate ja lastevanemate hinnangul nende omavahelist koostööd?*

Lasteaiaõpetajad ja lastevanemad mõlemad tõid välja palju erinevaid tegureid, mis takistavad nende arvates lasteaiaõpetajate ja lastevanemate omavahelist koostööd. Lasteaiaõpetajad kirjutasid 63 ja lastevanemad 51, kokku 114 erinevat omavahelist koostööd takistavat tegurit. Saadud vastused jagati sisu järgi gruppidesse: sisult väga sarnased vastused koondati ühise kõiki vastuseid hõlmava nimetuse alla ja järjestati nimetamiste arvu järgi. Ülevaadet enam nimetatud koostööd takistavatest teguritest vaata tabelist 6.

Lisaks tabelis näha olevatele teguritele märkisid lasteaiaõpetajad koostööd takistavate teguritena veel näiteks selle, et lapsevanemad ei võta kuulda õpetajate soovitusi ja nõuandeid (4), olukorra, kus vestlustel lastevanematega ei ole tulemusi, sest vanemad ei pea kokkulepetest kinni (3) ja selle, et lasteaias puudub ruum, kus vanematega saaks privaatelt vestelda (3). Lastevanemad nimetasid koostööd takistavate teguritena veel näiteks selle, et vajalik informatsioon ei jõua vanemateni (3), lasteaial/rühmal on mitte-toimiv veebileht või see puudub üldse (3) ja ka olukorra, et tegelikult valitseb vanemate hulgas teadmatus, mis tegelikult lasteaias toimub (2).

- *Millised tegurid soodustavad lasteaiaõpetajate ja lastevanemate omavahelist koostööd?*

Omavahelist koostööd soodustavaid tegureid toodi rohkem välja kui takistavaid tegureid – kokku 134 erinevat. Lasteaiaõpetajad kirjutasid sama palju erinevaid soodustavaid tegureid nagu takistavaidki – 63 –, lapsevanemad nimetasid aga soodustavaid tegureid takistavatest 20 võrra enam – 71. Tabelis 7 on enam nimetatud lasteaiaõpetajate ja lastevanemate omavahelist

koostööd soodustavad tegurid punktisumma järjestuses.

Tabel 6. *Lasteaiaõpetajate ja lastevanemate omavahelist koostööd takistavad tegurid nende endi hinnangul*

Koostööd takistav tegur	Punktisumma	Lasteaiaõpetajad (mitu korda nimetasid)	Lastevanemad (mitu korda nimetasid)
Vanema huvipuudus lapse tegemiste vastu	35	34	1
Mõlema osapoole ajapuudus (raske leida sobivat aega suhtlemiseks, koostööks)	33	17	16
Vanemal ei ole aega suhtlemiseks, koostöö tegemiseks, ühisüritustel käimiseks	32	21	11
Õpetajal ei ole aega (puudub kõnetund, vestluse ajal peab jälgima lapsi)	17	5	12
Vanemal negatiivsed tunded lasteaia/õpetajaga seoses	14	9	5
Arglik, kinnine, tagasihoidlik vanem	13	11	2
Probleemsete laste vanematega raske kontakti saavutada	12	11	1
Lastevanemaid ei näe igapäevaselt	9	5	4
Ülbe, tõrjuv vanem	8	8	0
Õpetaja ja lapsevanema vahel ei ole head, usalduslikud suhted	6	4	2
Õpetajad suhtlevad vähe vanematega	6	0	6
Ei ole vaba ruumi privaatse vestluse pidamiseks	6	4	2
Õpetajate arvates on lapsevanematel raskusi oma laste kasvatamisega	6	6	0

Lasteaiaõpetajad tõid välja veel näiteks aktiivse hoolekogu ja vanematekogu rühmas (4), lasteaias valitseva koostööd toetava õhkkonna (2) ja koostöömeetoditest teadlik olemise (1). Lastevanemad kirjutasid soodustavate teguritena veel lastevanemate koosolekud (5), õpetaja huvi lapse vastu (4) ja õpetaja kompetentsuse, sobilikkuse oma tööle (4).

Lastevanematel tuli veel eraldi välja tuua, kuidas saaksid konkreetselt nende lapse rühma õpetajad soodustada kodu ja lasteaia vahelist koostööd ning vastastikust suhtlemist. Kõige enam sooviti rohkem interneti teel suhtlemist (8) ja üleüldiselt suhtlemist (7), rohkem

ühisüritusi ja vanemate kaasamist (8) ning ka rohkem positiivsust ja heasoovlikkust õpetaja poolt (4). Kolm vanemat kirjutasid ka, et umbes kord nädalas võiks olla võimalus õpetajaga privaatselt vestelda.

Tabel 7. *Lasteaiaõpetajate ja lastevanemate omavahelist koostööd soodustavad tegurid*

Koostööd soodustav tegur	Punktisumma	Lasteaiaõpetajad (mitu korda nimetasid)	Lapsevanemad (mitu korda nimetasid)
Sage, järjepidev suhtlemine	46	19	27
Aktiivne, osavõtlik, avatud vanem	37	31	6
Õpetaja positiivsed isiksuseomadused (avameelsus, sõbralikkus, tähelepanelikkus jms)	30	1	29
Vanem on huvitatud lapse lasteaiaelust	27	23	4
Head omavahelised suhted	23	15	8
Ühisüritused, ühised eesmärgid	17	12	5
Õpetaja edastab õigeaegselt informatsiooni	11	0	11
Interneti teel suhtlemine (k.a. koduleht)	10	5	5
Väike kogukond	9	0	9
Arenguvestlus, privaatne vestlus	8	6	2
Vanem väärtustab õpetaja tööd	6	6	0

Arutelu

Uurimuse esimene uurimisküsimus oli: *kuidas hindavad lapsevanemad ja lasteaiaõpetajad omavahelist koostööd ja millised on erinevused nende hinnangutes?* Suur enamus, ligi kolmveerand vastanud lasteaiaõpetajatest ja peaaegu kõik lastevanemad, märkisid, et omavaheline koostöö on hea või väga hea. See ühtib Cantin et al. (2012) leitunga: ka nemad leidsid, et üldjoontes on lasteaiaõpetajad ja lastevanemad omavahelise suhtega rahul. Samas on käesoleva uurimuse tulemus vastupidine võrreldes Suure (2014) tulemusega. Tema leidis, et lastevanemad on kriitilisemad koostöö kvaliteedi osas kui õpetajad ja direktorid. Viimaseid selle töö raames tehtud uurimusse küll ei kaasatud, kuid põhijoontes hindasid lastevanemad enda ja õpetaja vahelist koostööd siiski paremaks kui lasteaiaõpetajad.

Lastevanemate osaluse hindamises erinesid lasteaiaõpetajate ja lastevanemate hinnangud

mitme suhtlusmeetodi juures. Lasteaiaõpetajad märkisid, et lastevanemad osalevad sagedamini kui lastevanemad ise seda märkinud olid, lasteaias toimuvatel üritustel, käivad kaasas ekskursioonidel ja vestlevad õpetajaga lapse päevakavast, arengust, saavutustest ja samuti sellest, mida laps peaks kodus harjutama. Lastevanemad märkisid, et osalevad sagedamini, kui see õpetajate hinnangust ilmnes, oma lapse lasteaia tegevuses ja lasteaias toimuvatel vanematele mõeldud üritustel. Huvitav on, miks selline erisus vanemate ja õpetajate hinnangutes ilmnes. Võimalik, et osapooled kategoriseerivad erinevalt mõisteid „lasteaia tegevus“, „üritus“. Samuti võivad vastajad erineda selle poolest, mis neile on meeldejäänud omavahelisest suhtlusest. Õpetajad mõtlevad ilmselt rohkem läbi, kuidas vanematega erinevatest teemadest rääkida ja seega jääb neile ka meelde, millest nad vanematega vestelnud on.

Koostöö algatajatena märkisid nii lastevanemad kui lasteaiaõpetajad kas õpetajat või mõlemat osapoolt, kuid mitte ükski küsimustikule vastaja ei valinud varianti, mille kohaselt lapsevanem oleks koostöö initsiaator. Õpetajad küll märkisid end veidi sagedamini koostöö algatajateks kui lastevanemad, kuid üldiselt valis nii rõhuv enamik lasteaiaõpetajaid kui vanemaid variandi, mille järgi on nii õpetajad kui lastevanemad koostöö algatajad. Samas märkisid vanemad ühe ankeedi küsimuse juures, et nad pakuvad harva ise välja ideid, kuidas oma lapse rühma elu korraldada. Et täpsemalt selgust saada selle küsimuse juures, tuleks edaspidi rohkem erinevaid küsimusi koostada järgmistes ankeetides.

Peaaegu kõik lastevanemad ja lasteaiaõpetajad märkisid omavahelise koostöö väga oluliseks. Peamise põhjusena, miks õpetaja ja vanema vaheline koostöö nii oluline on, tõid lapsevanemad välja soovi olla kursis oma lapse arengu, tegevuse, probleemide ja muredega. Oma lapse vastu huvi tundmine on seega peamine motivaator vanemate jaoks, miks õpetajatega suheldakse, koostööd teha soovitakse. See läheb kokku Sandbergi ja Vuorineni (2008) leitunga, et peamiselt keerleb lasteaiaõpetajate ja lastevanemate koostöö lapse ümber. Lasteaiaõpetajad kirjutasid sellele küsimusele põhjendusena, et nii on tagatud parimad tingimused lapse arenguks (omavaheline suhtlus, turvatunne, heaolu, ühised nõudmised, kodused lisatööd), mis ühtib suuresti Kalini ja Štehi (2010) uurimuse tulemustega, mille kohaselt on õpetajate jaoks oluline motivaator vanematega koostöö tegemiseks lapse heaolu rühmas.

Enamus lasteaiaõpetajatest märkis, et omab teadmisi, kuidas kaasata vanemaid lasteaia tegemistesse ja kasutab erinevaid koostöömeetodeid lastevanematega koostöö tegemiseks. Ehkki üle kolmveerandi õpetajatest märkis, et on läbinud koostöö-teemalisi koolitusi, märkis üle poolte õpetajatest ka, et vajab sel teemal koolituste läbimist. Ka Lewis et al. (2011)

uurimuses märkisid õpetajad, et vajavad rohkem koolitusi vanematega koostöö tegemise teemal.

Lasteaiaõpetajatel paluti kirjutada, milliseid meetodeid nad lastevanematega suhtlemisel kasutavad, ja lastevanematel hinnata, milliseid meetodeid õpetajad nendega suhtlemisel kasutavad, sest suhtlemine on koostöö juures kõige olulisem (Almann, 2009). Endi sõnul kasutasid lasteaiaõpetajad lastevanematega suhtlemisel kõige enam vestlusi vanematega hommikul ja õhtul, arenguvestlusi, rühma teadetetahvlile teadete lisamist ja lastevanemate koosolekuid. Lastevanemad märkisid aga, et kõige enam kasutavad õpetajad teadete lisamist teadetetahvlile, vestlevad vanematega hommikul ja õhtul ning arenguvestlusi. Ilmnes, et vanemate ja õpetajate märkisid kõige enam ühesuguseid suhtlusmeetodeid, kuid märkimise sageduse järgi järjestades olid need erinevas järjekorras. See võib olla tuleneda sellest, et õpetajatel paluti vastamisel keskenduda nii öelda keskmisele koostöösuhtele, kuid lapsevanem vastas konkreetselt enda kogemustest lähtuvalt.

Paljude suhtlusmeetodite puhul (õpetaja saadab lastega kirjakesi koju; vestlused vanematega lapse lasteaeda toomisel ja lasteaiast viimisel; pikemate silmast-silma vestluste pidamine; arenguvestluste korraldamine; õpetaja helistab vanematele; õpetaja nõustab vanemaid lapsega seotud küsimustes; õpetaja korraldab rühma ühisüritusi vanematega; õpetaja kutsub vanemaid rühma abilisteks) olid lasteaiaõpetajad märkinud end kasutavat neid oluliselt rohkem kui lastevanemad seda märganud olid. See on iseenesest huvitav, kuidas selline statistiliselt oluline erinevus esines nii mitme suhtlusmeetodi puhul. Tekib küsimus, kas õpetajad ülehindavad ennast ja soovivad end paremast küljest näidata küsimustikule vastates, või lastevanemad ei ole endale teadvustanud kõiki õpetajate poolt kasutatavaid suhtlusmeetodeid ning ei oska seega ka vastata sellisele küsimusele nii, et see vastaks tegelikule olukorrale.

Teise uurimisküsimusena küsiti, *milliseid koostöömeetodeid kasutavad lasteaiaõpetajad endi hinnangul kõige enam ja millised sobivad vanematele nende hinnangul kõige enam?* Tegemist oli avatud küsimusega ning vastuseks tulid sageli ka meetodid, mis klassifitseerisid suhtlusmeetodite alla. Lasteaiaõpetajad nimetasid kõige enam vanematega vestlemist lapse lasteaeda toomisel ja lasteaiast viimisel, teadete panemist rühma teadetetahvlile ja vanematega pikemate silmast-silma vestluste pidamist. Lastevanemad nimetasid kõige sagedamini endale sobivamaks pikemad silmast-silma vestluste pidamist, vestlused lapse lasteaeda viimisel ja lasteaiast toomisel ja info lugemise teadetetahvilt. Taas nimetasid õpetajad ja vanemad ühesuguseid meetodeid, kuid erinevas järjestuses. Kindlasti on hea, et kõik meetodid, mida vanemad kõige enam endale sobivaks märkisid, olid ka õpetajate poolt nimetatud kõige enam

kasutatavate meetoditena. Õpetajatel on kindlasti kasulik välja uurida, millised meetodid sobivad tema rühma laste vanematele, et koostöö vanematega oleks võimalikult efektiivne. Niiviisi ei kuluta õpetaja ka oma aega ja ressursse selliste koostöömeetodite kasutamisele, mis tema rühma laste vanematele ei sobi ja ei meeldi. Arvestades tänapäeva internetistumist on isegi üllatav oli see, kui vähe lastevanemaid märkis endale sobivaks veebipõhiste suhtlusviiside kasutamise.

Kolmas uurimisküsimus oli: *Millised tegurid takistavad lasteaiaõpetajate ja lastevanemate hinnangul nende omavahelist koostööd?* Lasteaiaõpetajad tõid koostööd takistavate teguritena kõige enam vanema huvipuuduse lapse tegemiste vastu. Kui nendel õpetajatel domineerib koostöös õpetamine, mitte partnerlus, siis see väide langeb kokku Almanni (2009) kirjutatuga, mille kohaselt õpetajad, kellel domineerib koostöös mõiste õpetamine, suhtuvad lastevanematesse kriitiliselt ning toovad esile vanemate ükskõiksust. Selline koostöövorm aga takistab koostööd, sest lapsevanemavad hakkavad vältima kontakte õpetajatega. Rääkimata sellest, et kui vanemaid tõesti ei huvita enda lapse areng, lapse tegemised lasteaias, siis ongi see koostöö tegemist oluliselt takistav tegur. Vanematepoolset huvipuudust on leidnud ka Veisson et al. (2010) ja Waanders et al. (2007). Sageduselt teisena tõid õpetajad eraldi välja selle, et vanemal ei ole aega suhtlemiseks, koostöö tegemiseks ja ühisüritustel käimiseks. Sama takistuse on toonud välja ka Bramesfeld et al. (2013), Hoover-Dempsey et al. (2002), McBride (2003), Rimm-Kaufman ja Pianta (2005) ja Waanders et al. (2007). Kolmandana tõid õpetajad välja mõlema osapoolse ajapuudus, raske leida sobivat aega suhtlemiseks. Hommikuti on lastevanematel kiire tööle, õhtul koju, lasteaiaõpetajatel on aga kogu aeg vaja lisaks lastevanematega ukse peal suhtlemisele jälgida ka lapsi, kes on samal ajal rühmas.

Lastevanemate seas oli mõlema osapoolse ajapuudus kõige sagedamini nimetatud koostööd takistav tegur. Teisena nimetasid lastevanemad õpetajapoolse ajapuuduse. Selle all mõeldi ka seda, et õpetajal puudub kõnetund, mil temaga saab privaatselt rääkida, ja seda, et õpetajad peavad vanematega vestlemise ajal rühmas olevaid lapsi jälgima. Sageduselt kolmandana tõid vanemad välja endapoolse ajapuuduse. See ühtib Veissoni et al. (2010) ja Waandersi et al. (2007) uurimistulemustega. Lisaks varem nimetatud vanematepoolse ajapuuduse selgitustele, lisasid lastevanemad veel ka, et hommikuti ja õhtuti on keeruline õpetajaga rääkida, sest sel ajal soovib laps, et vanem temale tähelepanu pööraks, mitte õpetajaga jutustamisele keskendumaks.

Neljas uurimisküsimus esitati selgitamaks välja, *millised tegurid soodustavad lasteaiaõpetajate ja lastevanemate omavahelist koostööd.* Lasteaiaõpetajad nimetasid kõige

sagedamini koostööd soodustava tegurina aktiivse, osavõtliku ja avatud vanema. Teisena töid õpetajad välja olukorra, kus vanem on huvitatud lapse lasteaiaelust ning kolmandana sageda ja järjepideva suhtlemise. See, et õpetajad töid koostööd takistava tegurina välja vanematepoolse huvipuuduse ning soodustavate teguritena lapse lasteaiaelust huvitatud vanema ning aktiivse, avatud vanema näitab, et õpetajate jaoks on oluline vanematega suhtlemine, kusjuures suhtluse algatajaks võiks olla just lapsevanem. Samas on see ka täiesti arusaadav, õpetajal on rühmas palju lapsi ning alati ei pruugi meelde jääda, mida kelle vanemale õhtul öelda. Suhtlemisele ja informatsiooni vahetamisele aitab kaasa, kui lapsevanemad näitavad üles huvi ning soovivad õpetajaga suhelda.

Lastevanemad nimetasid kõige enam koostööd soodustava tegurina õpetaja positiivseid isiksuseomadusi: avameelsust, sõbralikkust, tähelepanelikkust jms. Ka Rajametsa (2014) uurimuses märkisid vanemad, et koostööd soodustavad õpetaja positiivsed isiksuseomadused. Õpetaja isiksus on vanemate jaoks oluline, lapsed veedavad enamuse oma ärkveloleku ajast lasteaiaõpetajatega ning vanematel endal on ka lihtsam saavutada kontakti nende jaoks positiivse isiksusega. Ka Lewis, Kim ja Bey (2011) ja Waanders et al. (2007) on leidnud, et lastevanematega koostööd soodustab, kui õpetajal on lastevanemate suhtes positiivne hoiak. Sageduselt teisena sagedat ja järjepidevat suhtlemist ning kolmandana, ehkki seda nimetas juba oluliselt vähem vanemaid, õpetaja õigeaegse informatsiooni edastamise.

Käesoleva **töö piiranguks** on see, et uurimus viidi läbi ainult Saare maakonnas ning seega ei saa selle põhjal teha üldistusi kogu Eesti lastevanematele ja lasteaiaõpetajatele. Piiranguks on ka see, et nii lasteaiaõpetajatele kui lastevanematele mõeldud ankeedi esimese osa reliaablus oli liiga madal. Küsimustiku esimeses osas tuleks läbi viia muudatusi, et selle reliaablus tõuseks vajaliku tasemeni. Reliaabluse tõstmiseks võiks näiteks lisada teemaga seonduvaid valikvastustega kinniseid küsimusi, sest käesolevate ankeetide puhul sai esimese osa reliaabluse arvutamisel kasutada väga väheseid küsimusi – palju oli avatud küsimusi. Käesoleva töö piiranguks on ka väike valim. Kindlasti on käesoleva töö piiranguks see, et enamuse kasutatud ankeetide küsimustest küsis vastajate hinnanguid, need aga ei pruugi olla objektiivsed ning kajastada tegelikku olukorda.

Käesoleva **töö praktilise väärtusena** võib välja tuua, et seda saab kasutada lähtekohaks edasistes uurimustes. Selle tööga sai alustatud ühe Eesti piirkonna õpetajate ja lastevanemate hinnangute uurimist ja saadi teada, mis on nende arvates koostööd takistavad ja soodustavad tegurid. Töö tulemusi saab edaspidi kasutada sama piirkonna lasteaiaõpetajate lastevanemate hinnangute mahukamal uurimisel ning võrrelda neid siis teiste Eesti piirkondadega. Töö autor saadab kõigile neile, kes märkisid ankeedile, et soovivad saada töö tulemusi, kokkuvõtte

uurimuse tulemustest. Samuti edastatakse kokkuvõtte uurimuse tulemustest nendele direktoritele, kes avaldasid soovi töö tulemustega tutvuda. Lasteaedade direktoritel ja õpetajatel on kasulik tutvuda töö tulemustega, sest see annab neile teadmisi, milliseid koostööd takistavaid ja soodustavaid tegureid on välja toonud lasteaiaõpetajad ja lastevanemad ning kuivõrd need erinevad üksteisest. Teades, mis on lastevanemate hinnangul koostööd takistavad tegurid, saavad õpetajad ehk midagi muuta oma töös, et neid takistavaid tegureid vähendada või likvideerida. Näiteks on lasteaiaõpetajatel võimalus koostöös juhatausega soovi korral muuta oma töökorraldust, nii et neil oleks tööajal ette nähtud aeg, mil nad saaksid vanematega privaatselt vestelda. Samuti on hea, kui õpetajad teavad, millised on vanemate hinnangul koostööd soodustavad tegurid, sest nii saavad nad paremini töötada selle nimel, et järjepidev koostöö lastevanematega sujuks võimalikult hästi. Käesolevast uurimusest selgus, et mõlema osapoole hinnangul on väga oluline sage ja järjepidev suhtlemine. Õpetajad saavad seda meeles pidada ning võimalusel igapäevaselt või nii tihti kui vähegi võimalik lapsevanemaga suhelda, edastada informatsiooni ning anda tagasisidet lapse päeva kohta.

Tänuõnad

Soovin tänada kõiki, kes aitasid selle töö valmimisele kaasa küsimustikule vastates. Tänan ka professor Eve Kikast, kes jagas enda koostatud ja tõlgitud uurimisinstrumenti. Minu suurim tänu kuulub minu perekonnale, kes võimaldas mul võtta aega selle töö kirjutamiseks.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva bakalaureusetöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite mõtted. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Kasutatud kirjandus

- Almann, S. (2009). Partnerlus – lasteaia ja lapsevanemate koostöös. E. Kulderknup (Toim), *Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus* (lk 51–63). Tallinn: Studium.
- Barnard, W. M. (2004). Parent involvement in elementary school and educational attainment. *Children and Youth Services Review*, 26, 39–62 .
- Bæck, U.-D. K. (2010). Parental Involvement Practices in Formalized Home-School Cooperation. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 54(6), 549–563).
- Becker, H. J. & Epstein, J. L. (1982). Parent Involvement: A Survey of Teacher Practices. *The Elementary School Journal*, 83(2), 85–102 .
- Bramesfeld, K. D., Carrick, A. C., Lessmeier, S. L., Nicoloff, A. N., Keiser, M. E., & Metter, S. A. (2013). Parental Involvement in a Childcare Center: Assessing Predictors of School-Based Involvement. *Psi Chi Journal of Psychological Research*, 18(3), 103–115.
- Bronfenbrenner, U. (1994). Ecological models of human development. In Gaucain, M., & Cole, M. (Eds.), *Readings on the development of children*, 2nd Ed (pp 37–43). New York: Freeman.
- Cantin, G., Plante, I., Coutu, S., & Brunson, L. (2012). Parent–Caregiver Relationships Among Beginning Caregivers in Canada: A Quantitative Study. *Early Childhood Education Journal*, 40, 265–274.
- Cowan, R. J., Swearer Napolitano, S. M., & Sheridan, S. M. (2004). Home-School Collaboration. C. D. Spielberg (Eds.), *Encyclopedia of Applied Psychology* (pp. 201–208). Oxford: Elsevier.
- Eesti haridusstrateegia projekt aastateks 2012–2020 „Eesti hariduse viis väljakutset“ (s.a.).
Külastatud aadressil:
http://elu5x.kogu.ee/public/documents/materjalid/Haridusstrateegia_PROJEKT_8_lk.pdf
- Epstein, J. L. (1986). Parents' Reaction to Teacher Practices of Parent Involvement. *The Elementary School Journal*, 86(3), 277–294.
- Epstein, J. L. (1995). School/family/community partnerships. *Phi Delta Kappan*, 76(9), 701–712.
- Fantuzzo, J., McWayne, C., Perry, M. A., & Childs, S. (2004). Multiple dimensions of family involvement and their relations to behavioral and learning competencies for urban low-income children. *School Psychology Review*, 33, 467–480.
- Galindo, C. & Sheldon, S. B. (2012). School and home connections and children's

- kindergarten achievement gains: The mediating role of family involvement. *Early Childhood Research Quarterly*, 27, 90–103.
- Green, S. (2007). *Children's care, learning + development*. Cheltenham: Nelson Thrones.
- Guerra, M. & Luciano, E. (2010). Sharing the responsibility of education: The relationship between teachers and parents in 0–6 year-old children services and schools. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 3308–3313.
- Hongzhu, D. (2013). The Study of Cooperation and Interaction Between Family and Kindergarten Based on Network. *Information Technology Journal*, 12(3), 482–485.
- Hoover-Dempsey, K., O. C. Bassler, & J. S. Brissie. (1987). Parent Involvement: Contributions of Teacher Efficacy, School Socioeconomic Status, and Other School Characteristics. *American Educational Research Journal*, 24(3), 417–435.
- Hoover-Dempsey, K. V., Walker, J. M. T., Jones, K. P., & Reed, R. P. (2002). Teachers Involving Parents (TIP): results of an in-service teacher education program enhancing parental involvement. *Teaching and Teacher Education*, 18, 843–867.
- Hujala, E., Turja, L., Gaspar, M. F., Veisson, M., & Waniganayake, M. (2009). Perspectives of early childhood teachers on parent-teacher partnerships in five European countries. *European Early Childhood Education Reserach Journal*, 17(1), 57–76.
- Huntsinger, C. S. & Jose, P. E. (2009). Parental involvement in children's schooling: Different meanings in diferent cultures. *Early Childhood Research Quarterly*, 24, 398–410.
- Kalin, J. & Šteh, B. (2010). Advantages and conditions for effective teacher–parent co-operation. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 4923–4927.
- Kangur, P. (2007). *Koostöö lastevanemate ja lasteaiaõpetajate vahel*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Kikas, E., Peets, K., & Niilo, A. (2011). Assessing Estonian mothers' involvement in their children's education and trust in teachers. *Early Child Development and Care*, 181(8), 1079–1094.
- Kikas, E., Poikonen, P.-L., Kontoniemi, M., Lyyra, A.-L., Lerkkanen, M.-K., & Niilo, A. (2011). Mutual Trust between Kindergarten Teachers and Mothers and its Associations with Family Characteristics in Estonia and Finland. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 55(1), 23–37.
- Kim, E. M., Sheridan, S. M., Kwon, K., & Koziol, N. (2013). Parent beliefs and children's social-behavioral functioning: The mediating role of parent-teacher relationship. *Journal of School Psychology*, 51, 175–185.

- Koçyiğit, S., Çağdas, A., Orcan, M., & Ünüvar, P. (2009). Examination of the opinions of teachers working in preschool educational institutions about family involvement. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 1, 789–794.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava. (2008). Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772>.
- Kruusimägi, A. (2008). *Õpetajate ja lapsevanemate koostöö üleminekul lasteaiast kooli*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Laane, M., Nugin, K., Tuisk, I., & Veisson, M. (2001). 3- ja 4-aastaste laste intellektuaalne areng erinevates kasvukeskkondades. L. Talts & M. Vikat (Koost.), *Lapse kasvukeskkond Eestis ja Soomes. I: teadustööde kogumik* (lk 166–182).
- Lanigan, J. D. (2011). Family Child Care Providers' Perspectives Regarding Effective Professional Development and Their Role in the Child Care System: A Qualitative Study. *Early Childhood Education Journal*, 38, 399–409.
- Lerikkanen, M.-K., Kikas, E., Pakarinen, E., Poikonen, P.-L., & Nurmi, J.-E. (2013). Mother's trust toward teachers in relation to teaching practices. *Early Childhood Research Quarterly*, 28, 153–165.
- Lewis, L. L., Kim, Y. A., & Bey, J. A. (2011). Teaching practices and strategies to involve inner-city parents at home and in the school. *Teaching and Teacher Education*, 27, 221–234.
- Lin, M. & Bates, A. B. (2010). Home Visits: How Do They Affect Teachers' Beliefs about Teaching and Diversity? *Early Childhood Education Journal*, 38, 179–185.
- McBride, B. A., Bae, J.-H., & Blatchford, K. (2003). Family-school-community partnerships in rural preK at-risk programs. *Journal of Early Childhood Research*, 1(1), 49–72.
- Niinemägi, K. (2008). *Kodu ja lasteaia koostöö lapsevanemate arvates*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Nordström, E. (2011). *Lapsevanemate ja lasteaia vaheline koostöö Tartu linna ühes lasteaias lähtudes lapsevanemate ootustest*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool
- Ozcinar, Z. & Ekizoglu, N. (2013). Evaluation of a blog based parent involvement approach by parents. *Computers & Education*, 66, 1–10.
- Powell, D. R., Son, S.-H., File, N., & San Juan, R. R. (2010). Parent–school relationships and children's academic and social outcomes in public school pre-kindergarten. *Journal of School Psychology*, 48, 269–292.
- Pärnoja, P. (2011). *Lapsevanemate ja õpetajate roll laste kohanemisel lasteaiaga*.

- Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Rajamets, M. (2014). *Lastevanemate hinnangud enda osalusele lapse hariduse omandamisel Valga maakonna linnade haridusasutuste näitel*. Magistritöö. Tartu Ülikool.
- Rimm-Kaufman, S. E. & Pianta, R. C. (2005). Family–School Communication in Preschool and Kindergarten in the Context of a Relationship-Enhancing Intervention. *Early Education & Development, 16(3)*, 287–316.
- Rimm-Kaufman, S. E. & Zhang, Y. (2005). Father–School Communication in Preschool and Kindergarten. *School Psychology Review, 34(3)*, 287–308.
- Riisenberg, T. (2009). *Lapsevanemate koostöö ja usaldus lasteaias*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Rohtmets, L. (2007). *Lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate vaheline usaldus*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Roop, P. (2007). *Koostöö lasteaiaõpetajate ja lastevanemate vahel*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Sammel, K. (2010). *Õpetajate tõlgendused kooli-kodu vahelisele koostööle*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Sandberg, A. & Vuorinen, T. (2008). Preschool–home cooperation in change. *International Journal of Early Years Education, 16(2)*, 151–161.
- Seitsinger, A. M., Felner, R. D., Brand, S., & Burns, A. (2008). A large-scale examination of the nature and efficacy of teachers' practices to engage parents: Assessment, parental contact and student-level impact. *Journal of School Psychology, 46*, 477–505.
- Serpell, Z. N. & Mashburn, A. J. (2011). Family–School Connectedness and Children's Early Social Development. *Social Development, 21(1)*, 21–46.
- Suur, S. (2014). *Õpetajate, direktorite ja lastevanemate hinnangud koostööle koolieelses lasteasutuses*. Doktoriväitekiri. Tallinna Ülikool.
- Tamm, K. (2009). *Kodu ja kooli koostööst Rocca Al Mare kooli algklassides*. Magistritöö. Tartu Ülikool.
- Tiko, A. & Almann, S. (2006). *Arenguestlused lasteaias*. Tallinn: Ilo.
- Uggur, A. (2011). *Koolieelse lasteasutuse direktori roll koostöökolmnurgas direktor – lapsevanem – õpetaja*. Magistritöö. Tartu Ülikool.
- Veisson, M. (2005). Lasteaiaõpetajate koostööst lastevanematega. L. Kivi & H. Sarapuu (Koost). *Laps ja lasteaid. Lasteaiaõpetaja käsiraamat*. (lk 123–127). Tartu: Atlex.
- Veisson, M., Einarsdóttir, J., Garðarsdóttir, B., Gaspar, M. F., Hujala, E., & Suur, S. (2010).

- A Cross-Cultural Qualitative Study on Parent-Teacher Partnership in Child Care in Estonia, Finland, Iceland and Portugal. J. Mikk, M. Veisson, & P. Luik (Eds.), *Teachers personality and professionalism*, (pp. 31–52). Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Virovere, A., Alas, R., & Liigand, J. (2005). *Organisatsioonikäitumine: käsiraamat*. Tallinn: Külim.
- Vuorinen, T., Sandberg, A., Sheridan, S., & Williams, P. (2013). Preschool teachers' views on competence in the context of home and preschool collaboration. *Early Childhood Development and Care*, 184(1), 149–159.
- Waanders, C., Mendez, J. L., & J. T. Downer. (2007). Parent characteristics, economic stress and neighborhood context as predictors of parent involvement in preschool children's education. *Journal of School Psychology*, 45, 619–636.
- Westergård, E. & Galloway, D. (2010). Partnership, participation and parental disillusionment in home-school contacts: a study in two schools in Norway. *Pastoral Care in Education*, 28(2), 97–107.
- Õun, T. (2004). Koostöö kui lasteasutuse kvaliteedi alus. 6. üleriigiline alushariduse konverents. „Koostöö – lapse arengu võti“: 12. november 2004, [Pärnu]: ettekannete kogumik (lk 5–9). Tallinn: Ilo.
- Yuen, L. H. (2011). Enhancing home–school collaboration through children's expression. *European Early Childhood Education Research Journal*, 19(1), 147–158.

Lisad

Lisa 1. Ankeet lasteaiaõpetajatele.

Lugupeetud lasteaiaõpetaja!

Olen Tartu Ülikooli sotsiaal- ja haridusteaduskonnas koolieelse lasteasutuse õpetajaks õppiv tudeng. Palun Teie abi oma bakalaureusetöö koostamisel, milles soovin uurida lasteaiaõpetajate ja lastevanemate vahelist koostööd osapoolte hinnangul. Vastake, palun, kõigile küsimustele, Teie anonüümsus on garanteeritud. Teie vastuseid kasutatakse teadustöö tegemiseks vaid üldistatud kujul ja ei seostata kuskil Teie isikuga. Uurimustulemusi jagatakse hiljem uurimuses osalenud lasteaedadega, et nad saaksid ideid, kuidas muuta koostööd lastevanematega oma lasteaias paremaks. Palun aidake mul koguda informatsiooni, mis aitaks muuta paremaks Saare maakonna lasteaedade õpetajate koostööd lapsevanematega. Vastates küsimustele, valige palun mõttes enda jaoks välja üks pere, kellega seoses küsimustele vastate. See pere peaks esindama nii öelda rühma keskmist – see tähendab, et teil ei ole selle perega kõige parem ega ka mitte kõige halvem koostöö. Kui Teil tekib täiendavaid küsimusi seoses uurimusega või soovite tutvuda hiljem uurimuse tulemustega, siis palun kirjutage mulle. Minu meiliaadress on maarja.kullama@gmail.com.

Olen Teie panuse eest äärmiselt tänulik!

Maarja Kullama

Kas olete läbinud koolitusi lapsevanematega koostöö tegemise teemal?

- Jah
- Ei

Kas Teie arvates on koostöö-teemalised koolitused vajalikud? Palun põhjendage oma vastust!

Jah, sest _____

Ei, sest _____

Milliseid koostöömeetodeid kasutate Te lapsevanematega suhtlemisel? Palun märkige kõik variandid, mida Te kasutate.

- Panen teated rühma teadetahvlile
- Saadan kirjakesi lastega koju
- Saadan vanematele e-kirju
- Vestlen vanematega laste lasteaeda toomisel ja lasteaiast viimisel
- Pean vanematega pikemaid silmast-silma vestluseid
- Korraldan arenguvestluseid
- Helistan vanematele
- Lisan informatsiooni rühma kodulehele või blogisse
- Korraldan lastevanemate koosolekuid

- Nõustan lapsevanemaid lapsega seotud küsimustes
 - Teen kodukülastusi
 - Korraldan rühma ühisüritusi vanematega
 - Kutsun vanemaid rühma abilisteks
 - Muu. Palun täpsustage: _____
-

Palun kirjutage 3 koostöömeetodit, mida olete viimase poole aasta jooksul lapsevanematega koostööd tehes kõige rohkem kasutanud!

- 1.
- 2.
- 3.

Millise hinnangu annate lasteaia ja kodu koostööle oma rühmas?

- Väga hea
- Hea
- Keskmine
- Halb
- Väga halb
- Ei oska öelda

Kelle initsiatiivil toimub Teie rühmas lapsevanemate ja Teie vaheline koostöö?

- Õpetaja
- Lapsevanemate
- Mõlemate

Kas ja miks peate oluliseks koostööd lapsevanematega? Valige üks vastusevariant ja põhjendage seda.

- Pean väga oluliseks, sest _____
- See on vajalik ainult siis, kui _____
- Ei pea eriti oluliseks, sest _____
- Ei oska öelda.

Palun kirjutage 3 tegurit, mis raskendavad Teil kõige enam lapsevanematega koostöö tegemist!

- 1.
- 2.
- 3.

Palun kirjutage 3 tegurit, mis soodustavad Teie koostööd lapsevanematega kõige enam!

- 1.
- 2.
- 3.

Palun hinnake, kuivõrd nõustute iga järgneva väitega. Tõmmake Teile kõige sobivamale vastusvariandile ring ümber igas reas! Vastamiseks kasutage skaalat 1 – „ei nõustu üldse“ ja 5 – „nõustun täielikult“

Ma tunnen, et ühiskonnas väärtustatakse õpetaja ametit	1	2	3	4	5
Ma tunnen, et lapsevanemad tunnustavad minu tehtud tööd õpetajana	1	2	3	4	5
Minu lasteaia väärtustatakse lapsevanematega koostöö tegemist	1	2	3	4	5
Ma olen teadlik erinevatest meetoditest, kuidas lapsevanemaid kaasata lasteaia tegemistesse	1	2	3	4	5
Ma soovin lapsevanematega suhelda	1	2	3	4	5
Ma soovin kuulda lapsevanemate ettepanekuid	1	2	3	4	5
Mul on olemas teadmised lapsevanematega koostöö tegemiseks	1	2	3	4	5
Ma soovin lapsevanematega koostööd teha	1	2	3	4	5
Ma soovin lapsevanematega koostööd teha ka probleemsetes olukordades	1	2	3	4	5
Ma tean, et koostöö lapsevanematega on lapse arenguks oluline	1	2	3	4	5
Ma kasutan lapsevanematega koostöö tegemisel erinevaid koostöömeetodeid	1	2	3	4	5
Ma vajan lapsevanematega koostöötamise teemal koolituste läbimist	1	2	3	4	5
Ma olen tutvustanud lastevanematele lasteaia õppekava	1	2	3	4	5
Ma olen tutvustanud lastevanematele lasteaia hariduslikke eesmärke	1	2	3	4	5
Minu rühmas on lastele olemas erinevaid õppematerjale (töövihikud, raamatud, videod jne)	1	2	3	4	5
Ma pakun vanematele võimalusi lastega kodus erinevate ülesannete/projektide tegemiseks	1	2	3	4	5
Minu arvates aitavad koduviisidid saavutada lapsevanematega paremat koostöö suhet	1	2	3	4	5

Palun hinnake, kui sageli iga järgnev väide Teile kohta käib! Tõmmake Teile kõige sobivamale vastusevariandile ring ümber! Vastamiseks kasutage skaalat: 1 – mitte kunagi, 2 – harva, 3 – vahetevahel, 4 – sageli, 5 – alati.

Ma kasutan lapsevanematega koostöö tegemisel erinevaid koostöömeetodeid (teadetetahvel, kirjad, vestlused jms)	1	2	3	4	5
Ma kutsun lapsevanemaid üles osalema lapse lasteaia tegevuses	1	2	3	4	5
Minu rühma lapsevanemad osalevad oma lapse lasteaia tegevuses	1	2	3	4	5
Ma kutsun lapsevanemaid üles osalema lasteaia toimuvatel lastevanematele mõeldud üritustel ja koolitustel	1	2	3	4	5
Minu rühma lapsevanemad osalevad lasteaia toimuvatel lastevanematele mõeldud üritustel	1	2	3	4	5
Minu rühma lapsevanemad osalevad lasteaia toimuvatel lastevanematele mõeldud koolitustel	1	2	3	4	5

Minu rühma lapsevanemad aitavad mind rühma ürituste planeerimisel	1	2	3	4	5
Minu rühma lapsevanemad osalevad lasteaia ekskursioonide planeerimisel	1	2	3	4	5
Minu rühma lapsevanemad käivad kaasas rühma ekskursioonidel	1	2	3	4	5
Minu rühma lapsevanemad räägivad üksteisega lasteaia üritustest	1	2	3	4	5
Ma räägin lastele, kui väga mulle meeldib uusi asju õppida	1	2	3	4	5
Ma räägin lapsevanematega sellest, kuidas nende laps rühmakaaslastega lasteaias läbi saab	1	2	3	4	5
Ma räägin lapsevanematega rühmas kehtivatest reeglitest	1	2	3	4	5
Ma räägin lapsevanematega lapse raskustest lasteaias	1	2	3	4	5
Ma räägin lapsevanematega lapse arengust	1	2	3	4	5
Ma räägin lapsevanematega sellest, mida laps peaks kodus harjutama	1	2	3	4	5
Ma räägin lapsevanematega lapse saavutustest	1	2	3	4	5
Ma räägin lapsevanematega lapse päevakavast	1	2	3	4	5

TAUSTAKÜSIMUSED

Teie vanus? _____

Teie sugu?

Mees

Naine

Teie haridustase?

Põhiharidus

Keskkharidus/kesk-eriharidus

Kutseharidus

Kõrgharidus

Teie emakeel? _____

Kui vastasite midagi muud kui „eesti keel“, siis kas räägite eesti keelt suhtlustasandil?

Joonige alla Teile sobiv variant.

JAH / EI

Kui kaua olete lasteaiaõpetajana töötanud? *Palun märkige linnukesega vastusevariant, mis*

Teie kohta käib.

Kuni 1 aasta

1 – 5 aastat

6 – 10 aastat

11 – 15 aastat

16 – 20 aastat

21 – 25 aastat

26 – 30 aastat

Rohkem kui 30 aastat

Kus asub lasteaed, kus te praegu töötate? *Palun märkige linnukesega vastusevariant, mis*

Teie kohta käib.

Kuressaares

Mujal Saare maakonnas

Kui vanad on lapsed Teie rühmas? _____

Tänan Teid Teie panuse eest!

Lisa 2. Ankeet lastevanematele.

Lugupeetud lapsevanem!

Olen Tartu Ülikooli sotsiaal- ja haridusteaduskonnas koolieelse lasteasutuse õpetajaks õppiv tudeng. Palun Teie abi oma bakalaureusetöö koostamisel, milles soovin uurida lasteaiaõpetajate ja lastevanemate vahelist koostööd osapoolte hinnangul. Vastake, palun, kõigile küsimustele, Teie anonüümsus on garanteeritud. Teie vastuseid kasutatakse teadustöö tegemiseks vaid üldistatud kujul ja ei seostata kuskil Teie isikuga. Uurimustulemusi jagatakse hiljem uurimuses osalenud lasteaedadega, et nad saaksid ideid, kuidas muuta koostööd lastevanematega oma lasteaias paremaks. Palun aidake mul koguda informatsiooni, mis aitaks muuta paremaks Saare maakonna lasteaedade õpetajate koostööd lapsevanematega.

Kui Teil on peres mitu lasteaias käivat last, siis palun mõelge vastates sellele lapsele, kelle kaudu käesolev küsimustik Teieni jõudis. Kuna lapsel on lasteaias mitu õpetajat, kellega võib vanematel koostöö erinev olla, siis palun mõelge ühele õpetajale. Sellele, kellega Te rohkem kokku puutunud olete.

Küsimustikule vastamine võtab aega umbes 20 minutit.

Kui Teil tekib täiendavaid küsimusi seoses uurimusega või soovite tutvuda hiljem uurimuse tulemustega, siis palun kirjutage mulle. Minu meiliaadress on maarja.kullama@gmail.com.

Olen Teie panuse eest äärmiselt tänulik!

Maarja Kullama

Kuivõrd olete rahul oma lapse õpetajaga?

- Väga rahul
- Üldiselt rahul
- Aeg-ajalt tunnen rahulolematust
- Ei ole eriti rahul
- Ei ole üldse rahul

Millise hinnangu annate lasteaia ja kodu koostööle oma lapse rühmas?

- Väga hea
- Hea
- Keskmine
- Halb
- Väga halb
- Ei oska öelda

Kelle initsiatiivil toimub Teie lapse rühmas lapsevanemate ja õpetaja vaheline koostöö?

- Õpetaja
- Lapsevanemate
- Mõlemate

Kas ja miks peate oluliseks õpetajate koostööd lapsevanematega? Valige palun üks

variant ja põhjendage seda.

- Pean väga oluliseks, sest _____
- _____
- See on vajalik ainult siis, kui _____
- _____
- Ei pea eriti oluliseks, sest _____
- _____
- Ei oska öelda.

Milliseid koostöövorme Teie lapse õpetaja kasutab? Palun märkige kõik sobivad variandid.

- Õpetaja paneb teated rühma teadetahvlile
- Õpetaja saadab kirjakesi lapsega koju
- Õpetaja saadab e-kirju
- Õpetaja vestleb minuga lapse lasteaeda toomisel ja lasteaiast viimisel
- Õpetaja peab vanematega pikemaid silmast-silma vestluseid
- Õpetaja korraldab arenguvestluseid
- Õpetaja helistab vanematele
- Õpetaja lisab informatsiooni rühma kodulehele või blogisse
- Õpetaja korraldab lastevanemate koosolekuid
- Õpetaja nõustab lapsevanemaid lapsega seotud küsimustes
- Õpetaja teeb kodukülastusi
- Õpetaja korraldab rühma ühisüritusi vanematega
- Õpetaja kutsub vanemaid rühma abilisteks
- Muu. Palun täpsustage:

Palun kirjutage 3 koostöövormi, mis sobivad Teie perele kõige enam lapse õpetajaga koostöö tegemiseks!

- 1.
- 2.
- 3.

Kuidas saaksid Teie lapse rühmaõpetajad Teie arvates soodustada kodu ja lasteaia vahelist koostööd ning vastastikust suhtlemist?

Missugused tegurid Teie arvates takistavad Teie koostööd Teie lapse õpetajaga? Palun märkige 3 kõige olulisemat neist, alustades kõige enam takistavast tegurist.

- 1.
- 2.
- 3.

Missugused tegurid Teie arvates soodustavad Teie koostööd õpetajaga? Palun märkige 3 kõige olulisemat neist, alustades kõige enam soodustavast tegurist.

- 1.
- 2.
- 3.

**Palun hinnake, kuivõrd järgmised väited Teie ja Teie lapse õpetaja kohta käivad!
Tõmmake Teile kõige paremini sobivale vastusevariandile ring ümber igas reas!**

Vastamiseks kasutage skaalat: 1 – ei nõustu üldse ja 5 – nõustun täielikult.

Ma väärtustan õpetajatööd	1	2	3	4	5
Minu lapse rühmas väärtustatakse lapsevanematega koostöö tegemist	1	2	3	4	5
Mulle meeldib mu lapse õpetaja	1	2	3	4	5
Minu lapse õpetajad on tutvustanud lapsevanematele lasteaia õppekava	1	2	3	4	5
Minu lapse õpetajad kaasavad lapsevanemaid õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel	1	2	3	4	5
Minu lapse õpetaja kutsub lapsevanemaid osalema rühma elu planeerimisprotsessis	1	2	3	4	5
Ma tunnen, et olen piisavalt haritud, et osaleda lapse rühma õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises ja läbiviimises	1	2	3	4	5
Minu lapse õpetaja kutsub lapsevanemaid rühma tegevustes osalema	1	2	3	4	5
Ma osalen oma lapse lasteaiaelus	1	2	3	4	5
Ma soovin lapse õpetajaga koostööd teha	1	2	3	4	5
Ma tean, et koostöö õpetajaga on lapse arenguks oluline	1	2	3	4	5
Minu arvates soodustaks see õpetajaga koostöö tegemist, kui õpetaja teeks koduvisiite	1	2	3	4	5
Ma saan lasteaiaast vajalikku abi ja tuge lapsega seonduvate probleemide lahendamisel	1	2	3	4	5
Ma pakun ise välja ideid, kuidas rühma elu korraldada (milliseid üritusi võiks toimuda; milliseid materjale võiks õppetöös, kasvõi meisterdamisel, kasutada jne)	1	2	3	4	5
Minu lapse lasteaias on viimase poole aasta jooksul toimunud koolitus(i) vanematele Kui on, siis mis teemal?	1	2	3	4	5
Minu lapse lasteaias on viimase poole aasta jooksul toimunud üritus(i) lapsevanematele, kus vanemad saavad üksteisega suhelda	1	2	3	4	5
Ma arvan, et lapse rühmakaaslaste vanematega suhtlemine on oluline	1	2	3	4	5

**Palun hinnake, kuivõrd järgmised väited Teie ja Teie lapse õpetaja kohta käivad!
Tõmmake Teile kõige paremini sobivale vastusevariandile ring ümber igas reas!**

Vastamiseks kasutage skaalat: 1 – mitte kunagi, 2 – harva, 3 – mõnikord, 4 – sageli, 5 – alati.

Ma osalen lasteaias toimuvatel lastevanematele mõeldud koolitustel	1	2	3	4	5
Ma osalen lasteaias toimuvatel lastevanematele mõeldud üritustel	1	2	3	4	5
Ma suhtlen oma lapse rühmakaaslaste vanematega ka väljaspool lasteaeda	1	2	3	4	5
Ma osalen oma lapse lasteaia jaoks korraldatud heategevusüritustel	1	2	3	4	5
Ma aitan õpetajat rühma ürituste korraldamisel	1	2	3	4	5

Minu ideed seoses rühmategevustega kuulatakse ära	1	2	3	4	5
Ma osalen rühma ekskursioonide planeerimisel	1	2	3	4	5
Ma käin rühma ekskursioonidel kaasas	1	2	3	4	5
Mul on aega osaleda lapse lasteaiaelus	1	2	3	4	5
Mu töögraafik võimaldab mul osa võtta lasteaias toimuvatest üritustest	1	2	3	4	5
Minu lapse õpetajad kasutavad vanematega koostöö tegemiseks erinevaid koostöövorme (teated teadetakvliil, telefonivestlused, kirjad koju jne)	1	2	3	4	5
Ma räägin oma lapse õpetajaga telefoni ja/või interneti vahendusel	1	2	3	4	5
Ma räägin õpetajaga rühmas kehtivatest reeglitest	1	2	3	4	5
Ma räägin õpetajaga oma lapse probleemidest lasteaias	1	2	3	4	5
Ma räägin õpetajaga oma lapse arengust	1	2	3	4	5
Ma räägin õpetajaga sellest, mida mu laps peaks kodus harjutama	1	2	3	4	5
Ma räägin õpetajaga sellest, millised on meie pere hariduslikud eesmärgid	1	2	3	4	5
Ma räägin õpetajaga oma lapse saavutustest	1	2	3	4	5
Ma räägin õpetajaga oma lapse päevakavast	1	2	3	4	5
Ma leian aega lapse matemaatiliste võimete arendamiseks	1	2	3	4	5
Ma leian aega lapse keeleliste võimete arendamiseks	1	2	3	4	5
Ma leian aega lapsele loovtegevuste (joonistamine, voltimine jne) õpetamiseks	1	2	3	4	5
Ma toon lapsele koju arendavaid mänguasju ja/või raamatuid	1	2	3	4	5
Ma võtan lapse kaasa kohtadesse, kus on võimalik tema silmaringi laiendada	1	2	3	4	5

TAUSTAKÜSIMUSED**Teie vanus?** aastat**Teie sugu?** Mees Naine**Teie perekonnaseis?****Teie emakeel?****Kui vastasite midagi muud kui „eesti keel“, siis kas räägite eesti keelt suhtlustasandil?***Joonige alla Teile sobiv variant.*

JAH / EI

Teie haridustase? Põhiharidus Keskkharidus/kesk-eriharidus Kutseharidus Kõrgharidus**Kui vana on Teie laps?** aastat**Mis soost Teie laps on?** Poiss Tüdruk**Kus asub Teie lapse lasteaed?** Kuressaares Väljaspool Kuressaaret**Täna Teid Teie abi eest!**

Lisa 3. Lasteaiaõpetajate poolt nimetatud koostöömeetodid, mida nad kõige sagedamini kasutavad, koondpunktisumma järjestuses.

Koostöömeetod	Punktisumma	Nimetatud 1. kohal olevana (mitu korda)	Nimetatud 2. kohal olevana (mitu korda)	Nimetatud 3. kohal olevana mitu korda
Vestlen vanematega lapse lasteaeda toomisel ja lasteaiast viimisel	45	20	18	7
Panen teated rühma teadetetahvlile	39	14	13	12
Pean vanematega pikemaid silmast-silma vestluseid	34	20	8	6
Korraldan rühma ühisüritusi vanematega	26	2	9	15
Korraldan arenguvestluseid	20	8	6	6
Korraldan lastevanemate koosolekuid	20	7	6	7
Helistan vanematele	16	3	7	6
Nõustan vanemaid lapsega seotud küsimustes	15	1	3	11
Saadatan vanematele e-kirju	13	4	7	2
Lisan info rühma kodulehele/blogisse	5	2	2	1
Kutsun vanemaid rühma abilisteks	4	1	1	2
Probleemses olukorras küsin vanema nõu	1	1	0	0
Soovitan vanematele raamatuid, artikleid, etendusi	1	0	1	0
Annan tagasisidet lapse tööle, käitumisele	1	0	1	0
Palun lapsevanematel õppevahendeid valmistada	1	0	0	1
Soovitan pöörduda eriarsti (nt silmaarsti) poole	1	0	0	1
Vestlen lapse saavutustest	1	0	0	1
Korraldan õppekäikusid	1	0	0	1
Panen üles näituseid	1	0	0	1

Lisa 4. Lastevanemate poolt nimetatud neile kõige enam sobivad koostöömeetodid koondpunktisumma järjestuses.

Koostöömeetod	Punktisumma	Nimetatud 1. kohal olevana (mitu korda)	Nimetatud 2. kohal olevana (mitu korda)	Nimetatud 3. kohal olevana (mitu korda)
Pikemad silmast-silma suhtlused õpetajaga	35	19	8	8
Vestlused õpetajaga lapse lasteaeda viimisel ja lasteaiast toomisel	32	22	6	4
Õpetaja paneb info teadetetahvlile	26	9	12	5
E-kirjad	22	7	9	6
Helistamine	21	2	13	6
Arenguvestlus	20	2	5	13
Lastevanemate koosolekud	10	3	2	5
Ühisüritused	5	2	1	2
Info kodulehele või blogisse	5	1	1	3
Õpetajad nõustavad lapsega seotud küsimustes	3	0	1	2
Õpetajad saadavad kirjakesi koju	3	0	1	2
Rühma töös osalemine	3	0	1	2
Nädala teema toetamine (materjalid lasteaeda)	1	1	0	0
Mängud	1	1	0	0
Suhtlemine lapse kaudu	1	0	1	0
Teated vihikus	1	0	1	0
Õppekäigud	1	0	1	0
Vanem teavitab, kui on toimunud lapse elu mõjutav sündmus	1	0	1	0

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Maarja Kullama (sünnikuupäev: 09.09.1989),

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

LASTEAI AÕPETAJATE JA LASTEVANEMATE HINNANGUD OMAVAHELISELE
KOOSTÖÖLE SAARE MAAKONNA NÄITEL,

mille juhendaja on Merle Taimalu,

- 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 15.05.2015.